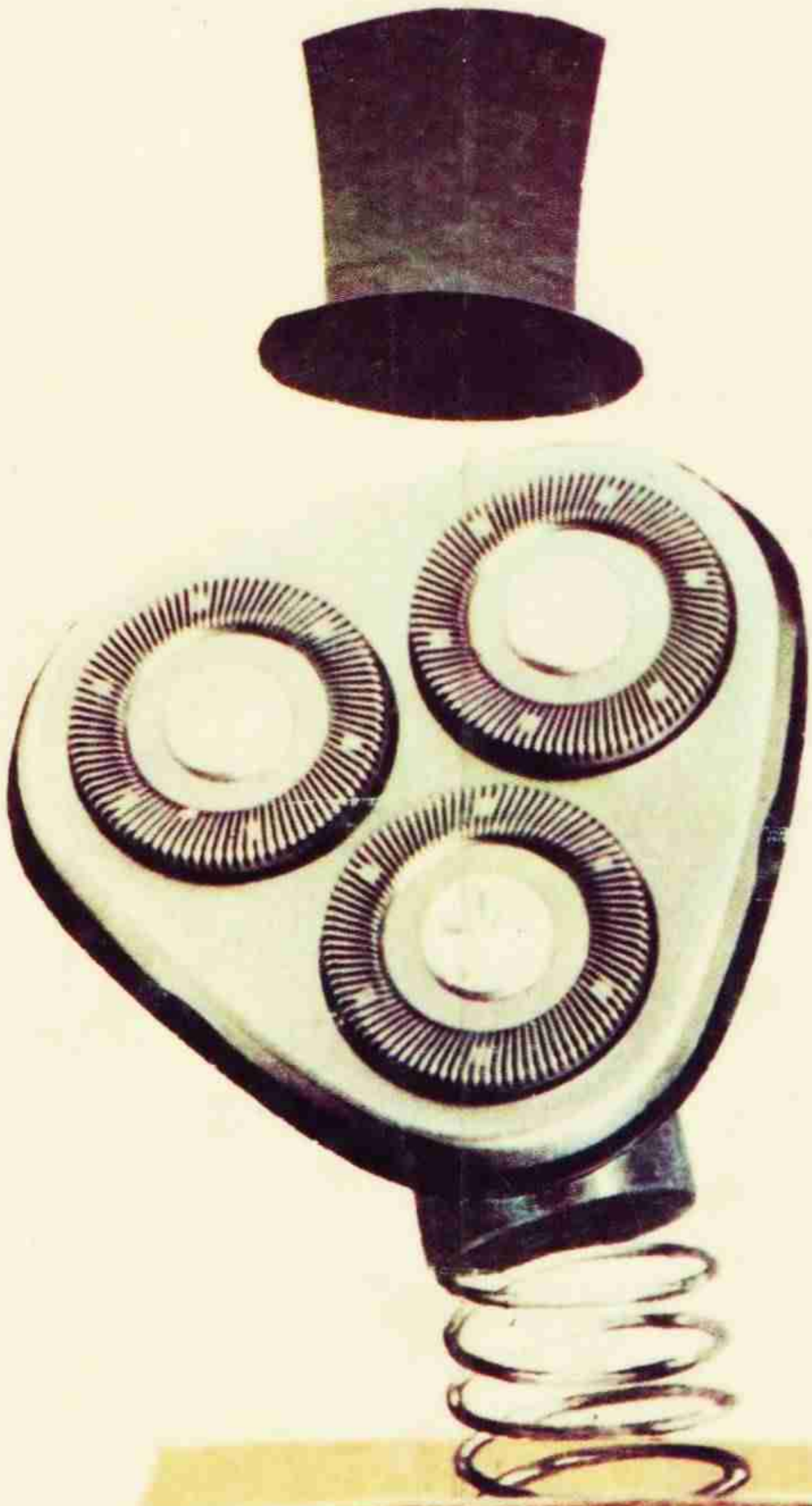
AZİZ NESİN

nutuk makinesi

nutuk makinesi

AZİZ NESİN

Aziz Nesin'in Fıkra
Kitapları Dizisi : 1

NUTUK MAKİNESİ

AZİZ NESİN

NUTUK MAKINESİ

FIKRALAR

4. basım

TEKİN YAYINEVİ

Kapak : Erkal Yavi

- Nutuk Makinesi, 1958 yılında, Aziz Nesin'in o zamana dek gazetelerde yayınlanmış günlük fıkralarından elliikisi derlenerek yayımlanmıştı. (8 bin)

- 1971 yılında, ikinci basımı yapıldı. (10 bin)

- 1975 yılında, üçüncü basımı yapıldı. (10 bin)

- Tekin Yayınevi, Nutuk Makinesi'nin dördüncü basımını kıvançla sunar.

YAYLACIK BASIMEVİ
İSTANBUL — 1977

Bu kitabın telif hakkı
NESİN VAKFI'nındır

Aziz Nesin, Türkiye'de ve başka ülkelerde yayınlanacak kitaplarının, sahnelenecek oyunlarının, filme alınacak eserlerinin telif haklarıyla, bütün eserlerinin iç ve dış radyo ve televizyonlarda temsil ve yayınlarından elde edilecek telif haklarını tümüyle ***NESİN VAKFI'na*** *bağışlamıştır.* ***NESİN VAKFI'nın*** *amacı vakfın yurduna her yıl alınacak dört kimsesiz ve yoksul çocuğu, ilkokuldan başlatarak yüksek okulu, meslek okulunu bitirinceye yada bir meslek edininceye dek, hertürlü gereksinimlerini sağlayarak barındırmak, yetiştirmektir.* ***NESİN VAKFI'nın*** *senedi gereğince, bu vakfın amacına uygun olmak koşuluyla, her dileyen hertürlü yardım, katkı ve bağışta bulunabilir.*

İsteyenlere Yayınevimiz Nesin Vakfı broşürünü göndertir.

TEKİN YAYINEVİ
Ankara Caddesi No: 51
İstanbul

İ Ç İ N D E K İ L E R

Nutuk Makinesi 9
Ekselâns Kuru Fasulye 12
Çok Konuşma 14
Kahve ve Demokrasi 18
Hürriyet 20
Bir Yazı Nasıl Yazılır? 22
Nirde O'ssa O'ssun 27
Ben Bir Copum 29
50 Yıllık Gözlemlerim 32
Gelellm Seçime 37
Bize Bişey Lâzım 40
Yargıç Yürürse 42
Hoşgeldin Çöpçü Hazretleri! 45
Yediğin Nane ise 48
Zorları Nedir? 51
Hoşgeldin Altıncı Filo! 54
Kafakol Çıkmemizin Nedeni 56
Bize Azı Yeter 59
Balkanların ve Orta Doğunun En Büyüğü 61
Sağlam Karakterli Olsun 64
Özel Teşebbüs ve Ümanizma 67
Açık Konuşalım 69
Birlikten Kuvvet Doğar 72
Demek İsterim ki... 74
Nane Maydanoz 76
Cıgara Paketleri 80
Çüüüş Hanımefendi 83
Baba Sana Teşekkür Ederim 86
Bu Hükümet Düşmez 89
Se-Sa 92
İneklik 95

Yaz Tatiline Girerken 98
Önemsiz Ama... 100
Keçi Boynuzu 102
Doğuştan Olmalar! 104
Bilmece - Bildirmece 107
Derleyelim Beyler! 110
Adını Öğren de Gel 113
Kurşun Boru 116
Başkan Aranıyor 119
Üzerinde Durmak 121
Çok Önemli İşi Var 124
Maksadımız Lâtife 126
Geç Kalma Yarışı 129
Insanın Enayiliği 132
4 Mart Hepimize Mutlu Olsun 134
Mutlu Bir Çingene Palamutu 136
Nereye Gidiyoruz? 138
Sermayeyi Ürkütme 140
Rakkamlar Konuşmalı 144
İyi Bir Yer 146

NUTUK MAKİNESİ

Artık makine her alanda insanın yerini almaya başladı. Robot denilen bu makine - adamlar her ne yaparlarsa insandan çok daha iyi yapıyorlar. Hani biz insanlar yanlış bir iş yapınca «Eh, n'âàpalım, beni beşer, bazan şaşar» deriz ya, bu robotlarda böyle şaşırtmalar yok. Yaptıkları işlerde kıl kadar şaşmıyorlar. Şimdi Ameri-

ka'da bir yeni makine - adam yapmışlar, insanın aklı durur, şarkı besteliyormuş. Evet, basbayağı şarkı besteliyormuş. Hem de saatte bin şarkı... Bu besteci makinenin adı Düğmeli Berta. Üzerinde bir sürü düğme var. Eski şarkıları dinleye dinleye bıktın mı, hemen bu makineden Madmazel Berta'ya gideceksin, artık cancağızın nasıl bir şarkı dinlemek istiyorsa, o düğmeye basacaksın. Düğmeli Berta, hep aynı şeyleri çalmıyor. Her sefer yeni bir şarkı besteliyor. Ne biçim şarkı istiyorsun? Âşık mısın? Meteliksiz mi kaldın?

— Aman Madmazel Berta, bana üzünçlü bir şarkı bestele! diyeceksin.

İstersen ayrılık şarkısı, intihar edeceksen cenaze marşı, evleneceksen düğün havası, ne istersen...

Memleketimizin en çok gereksindiği makine, bence ne traktör, ne buzdolabı, ne otomobil, ne de çamaşır makinesi... Bize asıl gerekli olan

işte böyle bir makine - adam. Yalnız şarkı söylemeyecek de, şarkı yerine nutuk söyleyecek. Ama yalnız iktidara değil, her partiye böyle bir nutuk makinesi gerekli. Çünkü partilerimizin nutukları eskidi, dinleye dinleye hepsinden bıktık. On yıldanberi hep o plâklar...

Eskiden Hâfız Burhan'ın gazel, yada ninni plâkları vardı. O plâklar başlamadan önce «Odeon Rekor» der, sonra ver yansın ederlerdi. Şimdi de partilerimiz öyle. Diyelim, iktidar partisiyse,

— Eski idare zamanında... diye başladı mı, artık gerisini biliyorsunuz.

İktidar değil, muhalefet partisiyse, onların, plâğı da şöyle başlar:

— Biz iktidara geçince...

Radyodaki, mitinglerdeki, kongrelerdeki nutuklar, on yıldır hep bu. Gık dedik artık.

Dostumuz Amerika, gerçekten yardım etmek istiyorsa, en büyük yardımı, bize bir nutuk makinesi yapıp göndermesidir. Elektrik süpürgesi, çamaşır makinesi, traş makinesinden önce bir nutuk makinesi... Hiç olmazsa makinedir, nutuk verirken çam devirmez, gaf yapmaz, pot kırmaz. «Beni beşer, bazan şaşar» dedikleri insanlara göre, böyle bir nutuk makinesi geldi mi, muvafık mısın, muhalif misin, bas makinenin istediğin düğmesine, dilediğin gibi ver veriştir.

— Haydi bay robot, bize şöyle iç açıcı bir nutuk çek de, şu muhaliflerin çanına ot tıka! dersin, düğmesine bastın mı, nutuk makinesi başlar:

— Muhterem vatandaşlar!... Rakamların şaşmaz diliyle konuşuyorum. Geçen seneye na-

zaran yüzde seksen artan falan filân...

Beğenmediniz mi? Başka düğmeye basın:

— Sayın vatandaşlar!... Bu kuyruk meselesi memleketi bastırdı...

Ne istiyorsan, nasıl istiyorsan o nutku çal, o nutku dinle...

Yalnız bir zorumuz var. Bizim havamızdan mı, suyumuzdan mı, her ne hikmetse, bize gelen bütün makineler bozulur. İşte elektrikli tren, işte İtalya'dan artistleriyle gelen televizyon, hiçbiri işlemedi. Bu nutuk makinesinin de bizde işleyeceği kuşkulu. Ya yedek parçası bulunmaz, ya yedek parçası bulunur, o zaman da kendisi bulunmaz. Ne yapar eder, onu da işlemez hale getiririz. Herkesler teknik icat eder, biz de teknik arıza icat ederiz. Yoksa işletebilsek, bizim en çok gereksindiğimiz şey, bin düğmeli bir nutuk makinesidir. Sonunda olsa olsa, savcılar,

— Nutuk makinesinin falan filân numaralı düğmelerine basılmayacak!... derler, olur, biter.

Artık kendisine güvenen, o düğmelere de basar, borazancıbaşı olur.

18 Temmuz 1956 (Dolmuş)

EKSELÂNS
KURU FASULYE

HAŞMETMEÂP KURU FASULYE HAZRETLERİ

Bakkal Ali'nin «Kanaat bakkaliye mağazası»nda İstanbul

Efendimiz Velinimetimiz,

Zât-ı fahimanelerine en derin hürmetlerimi arz ile mübahiyim efendim. Nice zamandır sofra-mızda, tabağımızda zât-ı asilâneleri ile şeref-yâb olamadığımızdan, üzüntümüz büyüktür. Bu derin üzüntü ile midelerimizde ileri geri homur-tular başlamıştır.

Zât-ı asâletmeâb efendimizin yüzünü gör-mek, kralların yüzünü görmekten çok daha zor bir hale gelmiştir.

Efendimiz, velinimetimiz,

Biz fakir fukaraya insaf ediniz. Eskiden evi-mizde bir tencere kuru fasulye kaynattık mı, ço-luk çocuk güle oynaya yerdik, dünyalar bizim olurdu. Şimdi saray sofralarına lâyık bir yemek olalı, biz garipleri unuttunuz. Ama efendimiz, biz sizi unutamadık.

O mutlu geçmiş günlerimizde ekmeğimizi, salçalı suyunuza bana bana, tıka basa yer, kuzu gibi doyardık. Demokrasiymiş, hürriyetmiş, yok

efendim anayasaymış, yargıç güvenliğiymiş, hiçbiri umurumuzda değildi.

Karnımız doyduktan sonra içimiz yanar, kana kana su içerdik. Hassalarınızdan hangi birini saymalı. Sizde bulunduğunuz kabı şişiren bir hassa vardır. Karnımızı davul gibi şişirirdiniz. Şişer şişer, yan gelir devrilirdik. Ah, o ne keyifti efendimiz. Gaz yapardınız. Gazdan sonra saz yapardınız, caz yapardınız.

Doktorlar sizin erkeklik kudreti verdiğinizi ispat ve ilân etmişlerdi. Bizim sıksık övündüğümüz erkekliğimiz, belki de sizin yüzünüzdendi. Çünkü efendim erkekler, muhallebi yiyenlerden değil, daha çok bizim gibi kuru fasulye yiyenler arasından çıkardı. Bir tabak kuru fasulyeyle karnını şişirenin, hemen erkekliği tutar, nârayı patlatır, yan baktın, diye bıçağa sarılırdı. Fasulyenin gazı biter bitmez de erkeklik karakolda sönerdi.

Ey gelirsizlerin, dargelirlilerin, az gelirlilerin efendisi kuru fasulye! Şimdi bir kilonuz altı liraya çıkmış. Yüzünüzü göremez, evimize alamaz, tadınıza bakamaz olduk.

Ekselâns kuru fasulye hazretleri! Biz size güvenip dünyaya geldik. Size güvenip evlendik. Size güvenip çoluk çocuk sahibi olduk. Şimdi zât-ı haşmetpenâhilerinin yaptığı da iş mi yâni?. Altı liraya kuru fasulye olur mu? Ulan ekselâns, çok kalleşmişsin. Döneğin biriymişsin... Yazıklar olsun ekselâns... Yuf sana!

Bu vesileyle, en derin hürmetlerimin lûtfen kabul buyurulmasını dilerim efendimiz.

ÇOK KONUŞMA

1915 de doğdu. Evde ağlayamazdı. Hemen annesi,

— Sus! diye paylardı.

Gülemezdi, bağıramazdı. Babası,

— Sus!.. diye azarlardı.

Misafir gelince,

— Ayıptır!, sus! derlerdi.

Yabancı kimse yokken de evdekiler,

— Başımı dinliyeceğim, sus! derlerdi.

Yedi yaşına kadar bu, böylece sürdü.

*

Ilkokula gitti. Derste bişey soracak olsa, öğretmeni,

— Sus!.. diye çıkışırdı.

Derşe kalksa,

— Ne sorulursa onu söyle, çok konuşma!... derdi öğretmenleri.

Oniki yaşına kadar da böylece sürdü.

*

Ortaokula gitti. Ağzını açacak olsa, büyükleri,

— Her lâfa karışma! dediler.

Müdür,

— Söz gümüşse, sükût altındır! vecizesini öğretti.

Türkçe öğretmeni,

— İki dinle, bir söyle... Bak, iki kulak, bir ağız var!. dedi.

— Sus!...

— Sesini kes!..

— Çok konuşma!..

Onbeş yaşına kadar böylece sürdü.

*

Liseye gidiyordu. Burada öğrendiği en güzel şey «Essükûtü hayrün mineddırdır» sözü oldu. Yani susmak, dırdırdan hayırlıdır.

— Çok konuşma!..

— Sus!..

— Kes sesini!..

Ondokuz yaşına kadar böylece sürdü.

*

Üniversiteye girdi. Evde,

— Büyüklerin yanında konuşulmaz! diye öğretiyorlardı.

Annesi,

— Söz büyüğün, su küçüğün! diyordu.

Profesör bigün ona,

— Dilini tut!.. demişti.

Yirmiüç yaşına kadar böylece sürdü.

*

Askere gitti. Onbaşısı,

— Sus len!.. diye bağırdı.

Çavuş,

— Dırlanma! diye azarladı.

Yüzbaşı,

— Pısss!.. Sısss!.. dedi.

*

Karakola çağırdılar. Polis,

— Çok konuşma! dedi.

Komiser,

— Sus be!.. dedi.

*

İşe girdi. Arkadaşları, işaret parmaklarını dudaklarına koyar,

— Şışşşt!.. derlerdi.

— Aman şışşşt... Aman sus, aman başın cierde girer. Aman haaa!..

Büyükleri,

— Sen herşeye burnunu sokma!... derlerdi.

— Sen anlamazsın...

— Sana mı kaldı...

— Sen sus...

*

Evlendi. Karısı,

— Aman sus... Sen karışma!.. derdi.

Sonra çocukları oldu. Büyüdü çocukları,

— Sen sus baba!.. Çakmazsın bu işlerden... demeye başladılar.

*

Bu adam, biraz benim, biraz sizsiniz, biraz hepimiziz.

Eskiden kadınlar, kocalarına, kendilerine dırdır etmesinler, çok konuşmasınlar diye eşek

dili yedirirlerdi. O inanışa göre, eşek dili yiyenlerin sesi çıkmazdı. Bize de sanki eşek dili yedirmişler. Arayın bakalım, ağzınızda diliniz var mı? Dilimizi yutmuşuz. Dilimizi içimize sokmuşuz. Ağzımız var, dilimiz yok.

*

Şimdi bu biraz bana, biraz size benzeyen adam söz hürriyeti istiyor. Konuşacak. Ama ona,

— Sus!.. diyorlar.

İçimden,

— Konuş... Konuş!... Konuş be!... diye bağırmak geliyor. Ama ne konuşacağız, nasıl konuşacağız? Dilimiz nerde?

KAHVE VE DEMOKRASİ

İki şey yurdumuzda yetişmez; biri kahve, biri de demokrasi. İkisi de bize dışardan gelir.

Topraklarımızda kahveyi bitürlü yetiştiremedik. Memleketimizin havası, suyu, toprağı kahve yetiştirmeye uygun değil.

Demokrasiye gelinceeee... Doğrusu onun yetişmesi, gelişmesi için, elden geleni geri komadık. Tarihimize bakarsanız, aşağı yukarı yüzyıl önce memleketimize demokrasinin tohumları atılmış. Biz yıllardır,

— Aman demokrasimiz filiz verdi...

— Genç demokrasimiz...

— Aman demokrasi fidanı... der dururuz: Şükür yetiştirene, şunca yıldır demokrasiyi ancak işte bu boya getirdik, bir fidan oldu.

Yüzyıldır şu demokrasiye verdiğimiz gücü, kahve yetiştirmeye harcasaydık, bugün memleket balta girmemiş kahve ormanına dönerdi.

Zamanında gerekmiş, bilememişiz; kahve çekirdeği ekeceğimize, kalkmış, demokrasi tohumu ekmişiz. Şimdi olanlar ortada. Hamdolsun, demokrasiden yana hiçbir sıkıntımız yoksa da

kahvesizlikten çektiğimizi biz biliriz. Kahve bu... Hiçbişeye benzemiyor. Demokrasi öyle mi? Olsa da bir, olmasa da... Kahve olmazsa insanın başı döner, demokrasi olmazsa insanın başı dönmez. Kahvenin mis gibi kokusu vardır, demokrasinin kokusu bile yoktur. Kahveyi fincana kor, içersin. Demokrasi ne yenir, ne içilir. Ne işe yarar şu demokrasi, söyler misiniz?

Dışardan memleketimize bol bol demokrasi geliyor, ama kahve gelmiyor. Kahveyi satıyorlar, demokrasiyi veriyorlar. Kahve parayla, demokrasi bedava... Kahve için döviz ister, demokrasi için hiçbişey istemez.

Çektiğimiz şu kahve sıkıntısına bir baksanıza... Üstelik kahveye bir de alışmamış mıyız? Kahvenin iyisini kötüsünü, bayatını tazesini, katkılısını, halisini hemen anlarız.

Sağolsunlar, kimi yurttaşlarımız uydurma kahve yaptılar. Önce arpa kahvesi çıktı, tutmadık. Sonra nohut kahvesi çıktı, beğenmedik. Şimdi de fasulye kahvesi yapıldı, yutmadık. Biz milletçe kahve tiryakisiyiz; herşeyin uydurmasını yutarız da kahvenin uydurmasını yutmayız.

Hey Ulu Tanrım! Ne olurdu, hiç olmazsa şu kahveden anladığımız kadarcık olsun, demokrasiden de anlasaydık...

Delikanlılar, genç kızlar evlenmek isterler. Ama analar, babalar, onları kendi istedikleriyle evlenmeye bırakmazlar. Gelinlerini, damatlarını ille kendileri seçecekler. Sonunda insanlar, kendi istedikleriyle değil, başkalarının istedikleriyle evlenirler.

Kadıköy, Adalar, Boğaz vapurlarına binmişsinizdir. Garsondan hiç su istediniz mi? Garson,

— Su yok, gazoz var! der.

Su yerine gazoz içersiniz. Kendi istediğiniz değil, garsonun istediği olur.

Canınız bir döner yemek ister. Lokantaya gidersiniz. Garson,

— Döner yok, köfte var! der.

Canınızın istediğini değil, lokantıcının size yedirmek istediğini yersiniz.

Hiç dolmuşa binip de kendi istediğiniz yere gittiğiniz oldu mu? Siz,

— Beyazıt! dersiniz.

Şoför,

— Eminönü... der.

Taksi şoförü de, oraya gitmem, şuraya giderim, der. Hiçbiyere gidememektense, şoförün

istediği yere gidersiniz. Sizin istediğiniz değil, şoförün istediği olur.

Filân kumaşı almak istersiniz. Kumaşçı,

— Filân kumaşı almayın, falan kumaşı alın, daha iyidir, der.

Terzi,

— Size o model gitmez, bu model gider! der.

Kendi istediğiniz değil, kumaşçının, terzinin istediğini giyersiniz.

Bir düşünelim; şimdiye dek kendi istediklerimizden hangisi olmuştur? Biz kimiz? İnsan... Hür doğur, hür ölen yaratıklar. Öyleyse, hürriyet istiyoruz.

— Buyurun, işte hürriyet! diyorlar.

Kendi istediğinizle değil, başkasının istediği ile evlenirsiniz. Kendi istediğinizi değil, garsonun istediğini içersiniz. Kendi istediğinizi değil, lokantacının istediğini yersiniz. İstediğiniz yere değil, şoförün istediği yere gidersiniz.

Hürriyet mi?

— Buyurun, işte hürriyet!

Elli yıldır durmadan verilen şu hürriyete bir iyice baksanıza. Bu, sizin istediğiniz hürriyet mi?

BİR YAZI NASIL YAZILIR?

Frenklerin, falan iş nasıl yapılır, filân iş nasıl yapılır, diye bir kitap dizileri var. Bu dizideki kitaplarda camın, kâğıdın nasıl yapıldığından tutun, hürriyet savaşına, demokrasinin tarihine dek, hertürlü bilgi, en yetkili yazarların kalemiyle, halkın anlayacağı biçimde açık açık anlatılmıştır.

Bana bu yazıyı, işte o kitaplar esinletti. Bir gazete yazısı nasıl yazılır? Biliyorum, bu konu benim küçük pazar konuşmalarıma sığmaz. Büyük bikaç cilt tutacak bir konudur. Ama ben düşüncelerimi, elden geldiğince özetlemeye çalışacağım.

Bir yazı nasıl mı yazılır? Siz bana içinizden şimdi, «Çok kolay, kafana bir düşünce gelir, eline kâğıdı, kalemi alır, başlarsın yazmıya...» dediğinizi biliyorum. Yağma yoook... Bir gateze yazısı yazmak, sandığınız kadar kolay iş değildir.

Bakın, ben nasıl yazıyorum, içine hiç yalan katmadan anlatayım da dinleyin.

Her sabah gazeteleri okurum. Gazeteleri okuyunca da her gazete okuyan gibi sinirlerim bozulur. En çok sinirimi bozan konuları biyana yazarım. Bu, hergün on - onbeş konu eder. Eski günlerden de birikmiş kırk elli konu vardır. İçimden bunların hepsi üstüne yazı yazmak gelir, ama bu konulardan yalnız birini seçmek zorundayım.

Sonunda, araya taraya, gazeteye, gazetenin sahiplerine ve bana en zararsız olan, «zülf-ü yar» e dokunmayan, havadan sudan bir konu seçerim. Güneşe karşı su dökmeden, suya sabuna dokunmadan bu yazıyı yazarım.

Bu kadarla iş bitmez. Odanın kapısında karım bekler.

— Yazdığın yazıyı okuyabilir miyim? der.

Oku, desem bitürlü. Okuma, desem bitürlü. Çoğu kez yazılarımı, karımdan kaçırmaya çalışırım. Ama o bir yolunu bulur, okur. Okuduktan sonra da, boynunu büker,

— Kendini düşünmüyorsan çocuklarını düşün... der.

— Ne var?

— Daha ne olsun, bu zamanda böyle yazı yazılır mı?

— Peki, ne yapayım?

Karım, orasını çıkar, burasını çıkar, diye önce yazıyı budar. Ondan sonra da şurasını değiştir, burasını böyle yap, der.

Maksadım, yazı yazıp kahraman geçinmek olmadığından, karımın dediklerini yaparım.

Ama biraz sonra oğlum boynunu büker:

— Baba...

— Ne var?

— Şey yazmışsın...

— Ne yazmışım?

— Biraz sert...

Nerdeyse oğlan ağlayacak.

— Son cümleyi çıkar baba...

— Oğlum, son cümle yazının ruhu...

— Olsun, yazının ruhunu çıkar.

Çıkarırım. Bu kez kızım,

— Baba... der.

— Ne var?

— O baştaki cümleyi biraz ş'ââpsan...

— N'ââpsam?

— Çıkarsan...

Bu kadarla iş biter sanmayın. Eski ve değerli adliyecilerden bir komşumuz vardır. Ya karım, yada çocuklardan biri hemen ona koşmuşlardır :

— Aman yine öyle bir yazı yazdı ki...

Adam bize gelir. Hiç çaktırmamaya çalışarak,

— Eeee... Bugün yine neler yazdın bakalım? der.

Yazıyı veririm. Okur. Okurken gözlüklerini bikaç kez düzeltir, öksürür. Sağ cebinde ceza kanunu, sol cebinde basın kanunu vardır.

— Bak, der, şu cümle var ya...

— Var...

— İşte ceza kanununda yeri... Cezası bir yıldan başlar.

Atarız o cümleyi.

— Bak, der, şurası var ya...

— Var...

— İşte basın kanununda yeri, iki yıldan başlar.

Orasını da atarız. Kimileyin de yaşlı komşumuz, iç cebinden, medenî kanunu, orman kanununu çıkarır,

— Bak, der, burası da...

Orasını da çıkarırız.

Bütün bunlar bişey değil. Asıl zorlusu ba-

kamdır. Onun hele hiç sağı solu yoktur.

— Hemen bize gelsin! diye telefon ettirir. Giderim.

— Bugün ne yazdın? Ver bakayım! der. Yazımı veririm. İlk sözü,

— Kırkını geçtin, sen adam olmıyacak mısın? diye başlamak olur. Bu kadarla söyledikleri bitse iyi.

Ondan sonra kalemi eline alır, yazının orasını burasını çizer,

— Bunları at!.. der.

Tanrı bilir ya, babamdan, ceza kanunundan da, basın kanunundan da çok korkarım. Yazıdan, çizdiği yerleri atarım. Artık geriye her ne kaldıysa, getirir gazeteye veririm.

İş bitti mi sanıyorsunuz. Nerde... Gazetenin sahibi, yazıyı okur,

— Daha yumuşak bişey yazamaz mıydınız? der.

— Aman, derim, lokum gibi bir yazı canım... Bundan yumuşağı cıvık bişey olur.

— Şurasını çıkarsak mı? der.

— Çıkaralım.

— Burasını değiştirsek mi?

— Değiştirelim.

Herşey tamam mı? Nerdeeee? Yazı yazmak bu kerte kolay olsa, herkes yazar. Sıra gelir, yazı işleri müdürüne.

— Şu kelimeyi biraz yumuşatsak...

— Yumuşatalım ama, Türkçede ne kadar yumuşak kelime varsa kullandık.

Hep birlikte en yumuşak kelimeyi arar, bulur, oraya oturturuz.

— Şu cümle bana biraz şey gibi geliyor. Şöyle yapsak mı?

— Yapalım.

— Pardon. Bir de şu nokta var.

— Atalım onu da...

Ah efendim ah... İş bitti sanıyorsunuz, değil mi?

Bir saat sonra telefon ederler:

— Hasan Bey...

— Efendim.

— Yazınızda Ali Bey diye biri geçiyor ya...

— Evet!

— O Ali Bey, bizim şeyin şeyiymiş. Ne yapalım?

— Ali Beyi çıkarın... Yerine de Mustâbey koyun...

— Aman Mustâbey, bizim şeyin...

— Çıkarın, orası boş kalsın...

— Hasan Bey!

— Buyurun.

— Yazınızda «.....» den sözediyorsunuz ama, biz oradan şey alıyoruz, yani ilân filan...

— Şey alıyorsanız, orasını da silin...

Yazı kırpıla kırpıla kuşa döner. Ve sayın okurlar, ertesi gün bu yazı gazetede çıkar. Siz de bu yazıyı, yazı diye okursunuz. Okumakla kalsanız iyi, bir de gülersiniz. Böyle yazılara gülünmez mi? Ben bile gülüyorum. Nasıl gülmiyelim? Ertesi gün de bir bakarsınız, bu yazıya bir yalanlama gelmiş. Gel de şimdi gülme.

NİRDE O'SSA O'SSUN

Geçenlerde duyduk, bir milletvekili, Ankara'daki Gençlik Parkından içeri giriyormuş. Tam kapıdan girerken, kontrol memuru, bilet sormuş. Ben, olayı yazan gazetenin yalancısıyım. Milletvekili de memura,

— Beni tanımadın mı? demiş.

Memur,

— Tanımadım, demiş.

Bir insan kendisini tanıtmak ister de karşısındaki tanımazsa ne yapar? Hemen kimliğini çıkarır gösterir, değil mi? Milletvekili böyle yapmamış. Her halde kendisini bir daha hiç unutmasın, iyice aklında kalsın diye memurun suratı budur demiş,

— Şaaak!... bir tokat şaklatmış.

Artık kim olduğunu tanıttı ya, elini kolunu sallaya sallaya, yürüyüp gitmiş.

Ben, memura kızıyorum. Hadi baştan tanımıyordun, oldu bir yanlışlık... Kendisini sana bir iyi tanıttı. Otursana oturduğun yerde. Hayır, ardından gitmiş. Milletvekiline üzüntülerini bildirirken bir kapışma daha olmuş. Araya girmişler de memuru zor kurtarmışlar.

Önce şunu anlayalım, öyle büyük birini bil-

memek, tanımamak ne demek? Başının üstünde duvarda resmi hep asılı duracak da,

— Sen beni bu herifin şerrinden koru! diye Allah'a yalvaracaksın.

Biz askerken, bir onbaşımız vardı. Bize selâmı şöyle anlatırdı:

— Garşıdan bi üstünü gorincek, gaç adım senden ırak o'ssa o'ssun, nirde o'ssa o'ssun, tirende o'ssun, papurda o'ssun, dağda o'ssun, gırde o'ssun, atta o'ssun, eşşekte o'ssun, hemencik selâmı yapıştıracağan!

Aradan yirmibeş yıl geçti, onbaşının selâmı anlatmasını unutmadım. Bakın şimdi yeri geldi. Böyle bir büyük kişiyi tanımamak olur mu hiç! Once tanıyacaksın. Sonra da, «garşıdan gordün mü, nirde o'ssa o'ssun, gaç adım o'ssa o'ssun, hemencik selâmı yapıştıracağan!»

Yoksa, o sana tokatı yapıştırır.

BEN BİR COPUM

Ben bir copum! Benim aslım Amerikalı. Amerika'dan buraya önce demokrasi geldi, sonra cip, arkadan da cop, yâni ben geldim. Ciple cop, biz ikimiz demokrasinin açtığı yoldan geldik.

Ben bir copum! Buraya Amerikan yardımıyle, Amerikan yardımından geldim. Kuyruğa girmedim ama, uyruğa girdim, buyruk oldum. Herşeyin sıkıntısı çekildi, çekiliyor. Otomobil lâstiği, yedek parça bulunmasa da ben bulunurum. Benim sıkıntım hiç çekilmedi, bol bol ihtiyacı karşılarım.

Ben bir copum! Eskiden burada dişfırçası da yokmuş, onun yerine misvak kullanırlarmış. Ben gelmeden benim yerime de filsiniri kullanıyorlarmış. Ama filsinirini polisler değil, halk kullanırmış. Halkın filsinirini kullanması yasakmış. Şimdi filsinirinin yerine ben geçtim.

Ben bir copum! Yüzüm karadır. Yumuşak görünürüm ama, yumuşaklığıma aldanmayın. Benden önce ,benim yerime kullanılan meşe odunu, kızılcık sopası bile merhamete gelir, kırılır, ama ben kırılmam. Usta bir politikacı gibi yüzüm hem kara, hem yumuşaktır. Eğilir, bükülürüm, ama hiçbir zaman kırılmam.

Ben bir copum! Kendini bilmezlere kendilerini de bildiririm, kendimi de... Benim yerim, polislerin beli, ve elidir! İş görmediğim zamanlar, tıkız bir kara yılan gibi, kapı arkasındaki çivide kuyruğumdan asılı dururum.

Ben bir copum! Yirminci yüzyılın en büyük buluşu benim. Atommuş, hidrojen bombasıymış, benim yanımda hiç kalır. Şimdi Demokles'in kılıcının yerine ben geçtim. Hürriyet, benim gölgemde uyuklar. Ben onun başında sallanır dururum.

Ben bir copum! Vurduğum yerden ses getiririm. Benim getirdiğim ses, hem usulsüz, hem notasızdır. Ama insanlara her makamdan yanık türküler çağırtırım. Karşımda dilsiz olsa, dillenir, kargalar papağan olur, dil bilmeyen bülbül kesilir. Yargıçtan önce insanları sorguya ben çekerim. Karşımda talimli maymuna dönersiniz.

— Konuş! derim, konuşursunuz.
— Sus! derim, susarsınız.
— Allah, Allah!.. diye bağırsanız da, ben yanık, acıklı seslerinizi duymam. Vücudum vardır ama, kulağım, gözüm, yüreğim yoktur.

Ben bir copum! Toplananları dağıtan benim. Gazetecilerin beynine inen benim. İthal malı hürriyeti dimdik ayakta tutan, biçimsel demokrasiyi koruyan benim.

Ey insanlar, ben bir copum! Size son sözüm şudur: Kulağınıza küpe olsun! Başka birinin kafasına, beline indiğim zaman, onun acısını siz kendinizde duymazsanız, yarın sizin, kafanıza, belinize inerim. Başkası coplanırken «Oooh ol-

muş» derseniz, yarın size de «Ooooh olsun!» diyeceklerini unutmayın. Benim yaradılışım bu. Şimdi sevinenler, yarın coplanmayı hak etmişlerdir. Hiç dinlemem, inerim beyinlerine, bellerine...

Ey insanlar, ben bir copum! Cop sesine kulak verin!

60 YILLIK GÖZLEMLERİM

Hangi ünlü dolandırıcıyla konuşsanız, yangın kulesini, Atatürk Köprüsünü, tramvay ve belediye otobüslerini enayilere sattığını söyleyerek övünür. Siz, bir dolandırıcıyla ilk konuşuyorsanız, bu palavraları yutan enayi olursunuz.

* * *

Cumhuriyet öncesi yıllarının hangi politikacısıyla konuşsanız, Lozan zaferini kendisinin kazandırdığını söyleyerek övünür.

* * *

Demokrat Parti'nin yıkılışından sonra, bir yıl boyunca, günde en az yirmi-otuz kişi bana «yahu, ben de listenin başındaymışım, beni de yokedeceklermiş!» diye namus lekesi için temizlik tozu reklâmcılığı yapmıştır.

* * *

İsmet Paşa, bana göre, doksandört yaşında, çok vakitsiz ve genç öldü. Yaşadığım çağda O'nun kadar kendini değiştirip yenileyen başka bir politikacı görmedim. Ama çok yavaş değişiyordu. Bin yaşına dek yaşayabilseydi, kesinlik-

le sosyalist olacağına inanıyordum. İşte bunun için vakitsiz ve genç öldü.

* * *

Her yurttaş, anayasa dairesinde düşünmek ve devlet dairesinde kaşınmak hak ve hürriyetine sahip olmalıdır.

* * *

Bizde gelenektir; satıcılar, karpuzu kurabiye, hıyarı badem, kavunu reçel, balığı derya kuzusu, armudu tereyağı diye satarlar. Kimi iktidarlar da bu geleneğe uyup, zorbalığı demokrasi diye yutturmaya kalkarlar.

* * *

Kurtuluş Savaşı'nda bulunduğunu söyleyen, emekliye ayrılmış hangi eski yüzbaşıyla, binbaşıyla tanışsanız, Yunan generali Trikopis'i esir edip kılıcını aldığını söyleyecektir. Ben böyle iki yüzbaşı, üç binbaşı emeklisiyle tanışmıştım. Oysa Anadolu'ya saldıran Yunan ordusu komutanı Trikopis bir taneydi ve herhalde belinde yirmi-otuz kılıç birden taşımıyordu.

* * *

Solculuk moda olduğundanberi hangi partiliyle konuşsanız, yüzde bilmem kaç solda olduğunu söylüyor: «Yüzdeon solcuyum!», «Yüzdekırk soldayım!» diyenler çoğaldı.

Sokak kapısını açan hizmetçi, beyefendinin nerde olduğunu soran konuğa, «Yüzdeotuz solda!» demiş.

* * *

Doğada hiçbişey kaybolmaz. Kaybolmasına kaybolmaz da, gerekip de arayınca bulunmaz.

* * *

Bireyler gibi toplumlar da yenilmedikçe olgunlaşamazlar, hamhalat kalırlar. Örneğin, işte Amerika : Hiç yenilmediği, düşman tokatı yemediğin için beşyüz yıldanberi halâ çocuk. Şımarıklığı da ondan...

* * *

İnsan organlarından kimisini ayıp saymak ne saçma : Bütün insanlarda en ayıp sayılan organla burun, ta başındanberi yer değiştirmiş olsaydı, şimdi biz mendille o ayıp sayılan organımızı silecek, apışaramızdaki burnumuzu da ayıp bişey diye başkalarından saklayacaktık.

* * *

Sosyal Adalet terimi yaygınlaştığındanberi, ünlü ve çok büyük zenginlerin bir zamanlar başkalarının yanında hamallık ettiğini söyleyenler de çoğaldı. Böylece sosyal adaletsizliği belirtiyorlar: Kendileri zengin olacak yerde bir hamal zengin olmuş!

* * *

Konuştuğum parti ilerigelenlerinden pekçoğu «Şu politika pisliğinden bir kurtulsam!» diye politikadan yakınarak ne denli temiz olduğunu anlatmaya çalıştı.

* * *

Kediler pek güzel yaratık oldukları halde, pekçok oldukları için değerleri bilinmez, sokak-

larda sürünürler. Çok az bulunabilen hayvan olsalardı, zenginler evlerine bir kedi alabilmek için çok para vermeye razı olur ve o zaman kedilerin güzelliğinin farkına varılırdı.

Türkiye'de yazarlar da böyledir; o kadar kolay ve ucuza alınır ki yazıları, değerlerinin farkına bile varılmaz.

* * *

Yalnızlık benim için, kendisinden vazgeçemediğim en güzel eş oldu. Bitek eksiği var: Kısır... Bir de çocuğumuz olsaydı!

* * *

Kimi insanlar elmaşekerine benzer: İlkin tatlı gelen konuşmaları biraz sonra yavanlaşır ve biten elmaşekerinin çubuğu gibi kalırlar.

* * *

Hangi milletvekili yada belediye başkanı adayıyla konuşsanız, seçimi kazanırsa halkın anlayışından, sağduyusundan sözeder; seçimi kazanamamışsa halkın anlayışsızlığını, bilinçsizliğini anlatır.

* * *

Tanrıların tanrısı Zeus'ün yaşadığı Sarıkızdağı'na çıktım. Orası öyle bir dağ ki, kim oraya çıkıp da orda yaşasa elbet tanrı olurdu. O dorukta insan kalmanın olanağı yok! Ben O Zeus'ün tanrılığını göreyim ki, gelip bizim evde bigün yaşasın; bakalım tanrı mı oluyor, yoksa rezil mi?

* * *

İktidarların baskısı, o ülkenin edebiyatını

zenginleştirirmiş! Pek şaştım! Demek, bizdeki hükümetlerin amacı, edebiyatımızı zenginleştirmekmiş.

* * *

Çok uzak değil, öyle bir zaman gelecek ki, hangi politikacıyla konuşsanız, size eskidenberi solcu olduğunu söyleyecektir.

GELELİM SEÇİME

... Merhabalar... Merhaba ağalar! Merhaba, merhaba! Ne var, ne yok? Oh oh! Çok güzel... Demek, iyilik sağlık... Çok memnun oldum. Mademki herbişey yolunda, öyleyse gelelim seçim işine... Ne dedin? İşsizlik mi? İşsizlik, öyle mi? O kolay o... Hiç meraklanmayın! Yakında hepinizi Almanya'ya ihraç edeceğiz işçi olaraktan. Avustralya'ya da ihraç edeceğiz. İsveç misveç, Norveç morveç, Belçika melçika, Hollanda mollanda, her yana ihraç edeceğiz. Libya'ya mibyaya da ihraç edeceğiz. Burda, bize yetecek kadar seçimlik insan kalsın yeter, seçmenler kalsın, elverir. Gerisini hep ihraç edeceğiz. İşsizliği de böylece önledikten sonra, şimdi gelelim seçim işine.. Seçim! Ne? Ne dedin? Yol mu? Durun hele... Yol işi de olacak. Bütün yollarınız yapılacak. Ondan sonra... Yol sıkıntınız kalmayacak. Hem de asfalt döşeyeceğiz ki, yurttaşın tabanı incinmesin. Her yer, her yan yol olacak... Ne? Otobüs mü dedin? Vızırvızır otobüs işleteceğiz. Tiren mi? Onu da getireceğiz. Yol işi, işte böyle ağalar. Yol işini de böylece bitirdikten sonra...

Gelelim seçim işineeeee... Ne buyurdun? Banka borçları mı? Borç da ne demek? İlle de borcunuzu ödeyin diye, sizi bir zorlayan, sıkbo-

ğaz eden mi oldu? Aldırmaaaa... Herşey düzelir, yeter ki gönüller şen olsun... Banka borçları hele şimdilik dursun. Yeni banka kredisi isterseniz, onu da verdiririz. Olur, olur... Peki. Söylerim, versinler. Beşerbin daha... Peki. Azsa, onarbin verdiririm. Ne demek? Banka işi, borç işi, kredi işi de böyle... Bunu da böylece anlattıktan sonra...

Hemşeriler, gelelim seçim işine! Ne? Ne buyurdunuz? Okul işi, öyle mi? O da olacak, olacak... Hiç kaygılanmayın, olacak. İnşallah... Çok yakında. Helbeeeet... Öyle bir okul yaptıracağız kiii... Hem ortaokul, hem de lise... Üniversite mi? O da olur inşallah, yaptırırız onu da... Eğitim işini de böylece tatlıya bağladıktan sonra...

Şimdi de gelelim seçim işine! Duyamadım. Ne dedin ağa? Su mu? O da olacak... Yapacağız onu da... Suyu da getireceğiz. Hem de öyle bir su ki, nah böyle kol gibi akacak gürülgürül... Hem de iyi su, böbrek sancısına, taşa, kuma, mide ağrısına birebir, gayet iyi su... Çeşme mi? Elbet, olacak çeşme de... Hepsi olacak... Su işini de böylece yoluna koyduktan sonra çok şükür...

Artık gelelim seçim işine hemşeriler. Ne? Ne dedin? Canım, olacak dedik ya işte... Hepsi olacak. Allah Allah! Olacak dedik mi, olacak. Ne buyurdun? Fabrika mı? Elbeeeet... Nasıl işsizlik, yol, okul işini yoluna koyduksa, banka kredisini, su işini yaptıksa, tatlıya bağladıksa... Fabrika da olacak elbet. Hiç fabrikasız olur mu? Hamdolsun, fabrika işini de ş'aptıktan sonra...

Şimdi de gelelim seçim işine yurttaşlarım... Sayın ve sevgili yurttaşlar! Yahu, ikidebir lâfı

ağzıma tıkmayın be! Peki canım, peki... Suni gübre... Olur, göndeririz.

Seçim işine gelince... Ama ayıptır ağalar... Biz kalktık, taaaa nerelerden bu dağ başlarına geldik sizin için... Sizin için bu cehennemin dibine geldik... Değil mi ya? Ama siz bırakmıyorsunuz ki, iki lâf da ben edeyim. Peki, peki... O da olacak... Ama ben sizi dinledim boyuna, siz de beni dinleyin, bakalım ne diyeceğim... Buyur! Herbişey olacak, herbişey yapılacak... Her işinizi böylece yoluna koyduktan sonra...

Gelelim seçim işine... Ne? Nasıl? Siz adamı patlatırsınız be! Ama ayıp artık. Sizi adam yerine koyup, taa nerelerden geldik... Zati kabahat bizde ki, sizin gibilerini... Tövbeeee...

Seçim işine gelince...

BİZE BİŞEY LÂZIM

Şu bir gerçektir ki, ve ne kadar üzülsek azdır ki, son zamanlarda ciddi düşünce yazılarına okurların rağbeti azalmıştır. Biz yine de baş yazılarımızda önemli memleket meselelerine parmak basmaktan geri kalmıyoruz.

Herşeyden önce şunu belirtmeliyiz ki, çağdaş medeniyet seviyesine yükselmemiz ve kalkınmamız için ne lâzımdır? Elbet bize bişey lâzımdır. İşte bu şey elde edilmedikçe başka hiçbişey yapılamaz ve bu kargaşalık sürüp gider.

Partili olsun olmasın, bütün memleket evlâtları, bize bişey lâzım olduğu konusunda anlaşmış bulunuyorlar. Ancak aydınlar arasındaki anlaşmazlık, bize bişeyin lâzım olduğundan değil, bize lâzım olan şeyin nasıl bişey olduğu noktasından doğmaktadır ki, önce hepimiz bize bişeyin lâzım olduğu düşüncesinde birleştikten sonra, bu bişeyin nasıl bişey olduğunu arayıp bulmak bizler için kolaylaşacaktır. Asıl memnunluk verici olan da budur? Nedir? Anladınız mı? İyi öyleyse... Sağcısı, solcusu, ilericisi, gericisiyle bütün aydınların ve halkın bize bişey lâzım olduğunda birleşmiş olmaları ne büyük bir millî birlik ve beraberliktir. (Bir-bir, I-I.)

Şurası gerçek ki, bize lâzım olan bişey, her nasıl bişeyse, işte o bişeyin nasıl bişey olduğu anlaşıldıktan sonra, artık memlekette bozuk hiçbişey kalmayacaktır.

Bilindiği üzere herkese ayrı ayrı bişey lâzım olduğu gibi, her topluma da ayrı bişey lâzımdır. Bu gerçek yalnız bizim toplumumuz için ve yalnız bugün için değil, tarih boyunca bütün toplumlar için geçerlidir. Bu gerçekten çıkan sonuca göre, tarihimizde olduğu gibi, gerek bugünümüzde, gerekse geleceğimizde bize bişey lâzımdır.

Şimdi akla şöyle bir soru gelebilir: Bize lâzım olan şey acaba nasıl bişeydir? Onu da söyleyelim: İşte bu sorunu çözümleyebilirsek ve işbu sorunun cevabını bulabilirsek, geriye hiçbişey kalmıyor demektir. Öyleyse aramızdaki bütün anlaşmazlıkları şimdilik biyana bırakıp derin derin düşünmemiz gereken şey, bize lâzım olan şeyin nasıl bişey olduğunu araştırmaktan başka bişey değildir. Siz hiç böyle bişey gördünüz mü sayın okurlarım?

27 Mayıs 1962

(Zübük Dergisi)

YARGIÇ YÜRÜRSE

Andre Martavalli (x) adında çok ünlü bir hukukçu vardır. (Tanıyanların bana da bildirmelerini rica ederim) Andre Martavalli'nin hukuk tarihinde derin bir iz bırakan «Kıyma Bana Hakkı!» adlı büyük bir hukuk kitabı vardır ki, bu büyük eser, hukuk literatürüne Kıyma Hakkı olarak girmiştir. İşte Andre Martavalli, Kıyma Hakkı adlı eserinin bir yerinde (İyi bir yerdir, cadde üstünde, manzaralı ve havadar) der ki:

«Adalet mülkün temeli ve herkesin emeli olmalı kendi ameli!»

Anlayana ne büyük lâf!..

Ünlü hukukçu Martavalli «Kıyma Bana Hakkı» adlı eserinin bir yerinde (Cilt 3, sayfa 452 ye bak! Tanıyamadın mı, ne bakıyorsun avanak?) yukardaki düşüncesini şöyle açıklamaktadır:

«Madem ki adalet mülkün temelidir, öyleyse, sağlam olması için temelin oturaklı olması lâzımdır. (Nerde o eski oturaklı temeller!) Ve temel yerinden oynamamalıdır.»

Şimdi, büyük hukukçu Martavalli'nin bu açıklaması üstünde biraz duralım. «Oturaklı» ne demektir? Şu demektir ki, herhangi bişey sıksık o yana, bu yana yürümemelidir. Yürürse, bu

bir hafiflik alâmetidir. Nitekim, dikkat buyrulursa görülecektir ki, resmî dairelerde odacılar, kahveciler, küçük memureler, şunlar bunlar zırtpırt, içeri-dışarı girip çıktıkları, gidip geldikleri, durmadan yürüdükleri halde «Ekâbir» denilen zerzevat-ı zât-ı kiram pek öyle sıksık yürümezler. Çünkü bu zevat-ı zerzevat, oturaklı ve turaklı kişilerdir. Hatta, Martavalli'nin bu sözünü, bizim atalarımız «Kendini kolla desinler, ağır ol molla desinler» atasözü ile de doğrulamışlardır. Demek oluyor ki... — ne oluyor? — hem doğu ve hem batı kaynaklarına göre, sıksık yürümek makamın ciddiyeti ile bağdaşamaz. İşte bundan dolayıdır ki, yüksek mevkilerde bulunan zevat-ı zerzevata, yürüyüp de yüce makamın ciddiyetini bozmasınlar diye makam otomobili verilmiştir. Hattâ, meselâ Amerika'da yargıçlar hiç yürümezler ki, mehabetleri ve heybetleri ve heyetleri bozulmasın.

Şimdi, gelelim bize. (Buyrun rica ederim.) Ankara olaylarının mahiyeti nedir? Yargıtay, Danıştay, Sayıştay üyeleri bir yürüyüş yapmışlardır. Dilimizde «Yargıç yürürse, dalgıç yüzer» diye bir söz vardır. Öyle değil mi? Bir yere gitmeleri gerekiyordu ise, o zaman yürümeleri değil, otomobile binmeleri gerekirdi. Martavalli, son derece kaba kâğıda basılmış olan «Kıyma Bana Hakkı» adlı eserinde bakınız (Cilt 5, sayfa 765 bakınız) ne diyor: «Büyük şehirlerde trafik tıkanıklığı olduğundan dairelerin paydos saatlerinde ve memurların işlerinden çıktıkları saatlerde otomobille giden, yaya yürüyenden daha geç gider.»

(*) Martavalli Kimdir?

Son derece kaba kâğıda basılmış olan «Kıyma Bana Hakkı» eserinin müellifi Martavalli, sizden iyi olmasın, çok iyi bir insan, oldukça İtalyan ve biraz Hıristiyandır. Almanya'da bulunduğu sırada, Almanya'daki Türk işçilerinden bazılarıyla aynı odada kaldığından — Ucuz olsun diye — Türklere karşı çok derin bir sevgisi vardır. Hatta ünlü eserinde «Türk kahvesini çok severim, çünkü Brezilya'dan gelir» diyerek bu sevgisini belli etmiştir. Yazık ki büyük bilgin Martaavalli daha pek yakınlarda, Milano'daki bir meyhanede bıçaklanarak, kendisinden tam istifade edileceği genç yaşında öldürülmüştür.

HOŞGELDİN ÇÖPÇÜ HAZRETLERİ

Hoşgeldin Çöpçü Hazretleri!.. Geçen bayramdan beri çoluk çocuk yolunu bekliyoruz. Gözlerimiz görmez oldu, yolunu gözleyi gözleyi!...

«— Gel ey vürûdunu bir ömr içinde beklediğim!..»

Gel çöpçüm, gel sarılalım, gel öpüşelim, gel koklaşalım, gel bayramlaşalım, gel...

Bak, mahallemizin kızları, ellerinde çiçekler, yollara dökülmüş, sana türküler yakmışlar:

«Hoş geldin evimize,
Şiir oldun dilimize,
Bayram sabahı, bayram sabahıı...»

Kusurumuza bakma. Seni değerince karşılayamadık. Sana ne yapsak azdır. Konuk yabancı krallar bile, senden sık geliyorlar. Yollara halılar döşeyemedik, üzerinde «Hoş geldin ey çöpçü hazretleri» yazılı bezler asamadık, sokağımızın iki başına taklar yapamadık. Koç kurban etsek azdır, sana develer kurban etmeli, sana öküzler kesmeliydik. Çocuklar,

— Yaşa çöpçüüü!.. Yaşasın çöpçü!.. diye bağırıp alkış tutmalı, kafandan aşağı çiçekler serpmeliydiler.

— Kızlar! Ne duruyorsunuz? Çabuk likör getirin, şeker tutun, yemek çıkarın... Çabuk kahve yapın! Haydi, ne duruyorsunuz? Bu bayram, şükürler olsun yüzünü görebildiğimiz çöpçüyü, gelecek bayrama dek bir daha göremeyiz. Sonra kızarsa, köyüne gider, gelecek bayramda da gelmez.

Çöpçü Hazretleri, aman sen bizim kusurumuza bakma! Sen büyüklerin «tatlı gel, tatlı git» sözüne uyup, evimize bayramdan bayrama şeref veriyorsun ama, biz senin bu iyiliğinin altında kalıyoruz.

Aman çöpçü, canım çöpçü, buyur, gir içeri... Bu ev, senin evin sayılır. Nasıl? Çöp mü? Bırak şimdi çöpü, möpü kardeşim. Seni bir bayramda nasılsa ele geçirmişiz, şimdi biz sana çöp mü veririz? Bırak çöpler kalsın. Sana zahmet olur. Nasıl olsa, bu çöpleri sen taşıyamazsın. Hiç boşu boşuna sinekleri rahatsız etme. Tam hayvancıklar biraz gelişip serpilmişlerken tedirgin olmasınlar. Onlar da Tanrının bir yaratığı.

Eee... Ne var ne yok? İyilik sağlık mı? Bizde de öyle, iyilik sağlık. Bu seçimleri kimler kazanacak dersin? Ne? Yasak mı? Aman deme, siyasetle uğraşmak çöpçülere de mi yasak? Anlamadım gitti, sendikalara yasak, memurlara yasak, öğrencilere yasak, profesörlere yasak, çöpçülere yasak... Peki kardeşim, bu siyasetle kim uğraşacak?... Haaa, demek, siyasetle çöplere kimse el sürmemeli. Doğru, çok doğru çöpçü hazretleri. Benim de onlara dokunduğum yok ya, söz açılsın da konuşalım diye söyledim.

Gidiyor musunuz? Ne çabuk? Başka evlere mi uğrayacaksınız? Doğru. Size lâyık değil ama, kusura bakmayın; sizin için bikaç bayram hediyesi almıştık. Buyrun!

Haydi gülegüle Çöpçü Hazretleri! Allaşkına kusurumuza bakma. Bizi merakta bırakma. Arada hiç olmazsa mektup yaz. Hakkını helâl et! Gelecek bayrama yine bekleriz. Gülegüle Çöpçü Hazretleri...

YEDİĞİN NANE İSE...

Çok önemsiz, değersiz haberlerin neden gazetelerde çıktığını hiç anlamıoyrum. Olağan işleri neden gazetelere yazarlar? Hangi haberin önemli olduğunu Amerikan gazetecileri bize öğretmişler: Köpek adamı ısırdı mı, o haber yazılmaz; adam köpeği ısırırsa, haber önemlidir, yazılır. Lavvazye kanunu, Nivton kanunu, Basın kanunu gibi bir kanun bu... Böyleyken yine de gazetelerimiz, hiçbir önemi olmayan haberler veriyorlar.

Geçen gün Adalar'da Hiraklı adında bir hırsız yakalamışlar. Hırsız Hirakli, yaptığı hırsızlıkların hiçbirini hatırlamıyor. Hafızasını kaybetmiş.

Peki, şimdi bu haberin gazeteye yazılacak neresi var? Aman, insaf edin, belleğini yitiren yalnızca bitek Hirakli mi?

Hırsız yakalanır,

— Hatırlamıyorum, der.

Katil tutulur,

— Bıçağı çıkardığımı biliyorum, ondan sonrasını hatırlamıyorum, der.

Sarkıntılık eden sarhoş enselenir,

— Ne yaptığımı bilmiyorum, der.

Bunlar ufaktefekler. Bir de bunların büyük-

leri var. Bugün olsun, dün olsun, daha önceki günler olsun, sız hiç şimdiye dek iktidara çıkanlardan, iktidara gelmeden önce söylediklerini hatırlayanlar gördünüz mü? Hayır... Hiç biri hatırlamaz.

Yazdıkları yazıları önlerine korsunuz, gazetelerde basılmış sözlerini çıkarırsınız. Onlar sizden daha şaşkın bakarlar:

— Allah Allah!.. Bunları ben mi söylemişim? Bunları ben mi yazmışım? Olur şey değil... Ne zaman söylemişim, nerede söyledim? Hiçbirini hatırlamıyorum.

Siz istediğiniz kadar,

— Filân yerde, falan zamanda, fişmekânın yanında söylemiştiniz. Hatta kürsüdeydiniz. O sıcak havada «Hürriyet» diye bağırıp durmuştunuz. Üzerinizde kahve rengi bir elbise vardı... diye hatırlatmaya çalışın. Hatırlamazlar.

Bu bizde bir gelenektir:

— Ondan sonrasını hatırlamıyorum! derler.

Peki, onlar hatırlamazlar da, biz pek mi hatırlarız? Unutur gideriz. Hiç hatırlamış olsaydık, dün içinde bulundukları partinin en yanlış gidişini savunurlarken, bugün başka partiye girip, eski partilerine saldıranları dinler miydik? Hiç hatırlamış olsaydık, dün kara dediklerine, bugün ak diyen yazarların yazılarını okur muyduk? Hiç hatırlasaydık, dünkü sözlerini unutanların, bugünkü sözlerine yeniden inanır mıydık?..

Hiç hatırlasaydık... Hadi hadi, biz hatırlamayız. Hemen unuturuz. Bizde maşallah hafızlar çoktur ama, hafızası kuvvetli olan çok azdır.

Onların da başından hiç belâ eksik olmaz.

Gazeteler bir de kalkmış, Hirakli hafızasını yitirdi, diye yazmış. Amanın arkadaşlar, hafızasını kaybeden bitek Hirakli mi?... Bitek Hirakli olsa balla börekle beslerdik. Hangimiz hafızamızı kaybetmedik, söyler misiniz? İçinizde dün ne yediğini bilen varsa beri gelsin... Hele yenilen naneyse o zaman hiçbişey hatırlanmaz.

ZORLARI NEDİR?

Bu memlekette maalesef solcular da bulunmaktadır. Ve yine daha çok maalesef ki — o kadar olur yani — bugünkü anayasa muvacehesinde solculara karşı elimiz kolumuz bağlı bulunmaktayızdır. Ne gibi? Meselâ, şu gibi ki, biz, yere atılmış bir izmarit ezer gibi, solcuların başını ezecek kudrette olduğumuz halde gene de sesimizi çıkaramıyoruz. Neden sesimiz çıkmıyor? Korkumuzdan mı? Hayır, aslaa!... Sesimiz çıkmıyor, çünkü, son günlerde havalar birden bozup da kar ve şiddetli soğuklar başlayınca soğuk alıp — üzerinize afiyet — nevazil ve kimimiz grip olup, kimimiz üşüttüğümüzden ve paçavra hastalığına yakalandığımızdan sesimiz kısıldı. Ama Nisan - Mayıs ayları gelip de, koyun - kuzu melemeye, buzağı - düve böğürmeye, tay - kısrak kişnemeye başlayınca, bizim de sesimizin yükselmiyeceğini, ergenekon aslanları gibi kükremiyeceğimizi sananlar feci şekilde aldanıyorlar. Gâfiller!...

Herşeyden önce, bilâkis, şu noktayı önemiyetle belirtmek isteriz ki, mâdemki demokrasi var denilmektedir, binaenaleyh biz de, batı demokrasilerinde olduğu gibi, çeşit olsun diye, bir miktar solcunun aramızda barınmasına göz yu-

mabiliriz. Ve herkes anayasa dairesinde ve her türlü devlet dairesinde ve oturduğu apartıman dairesinde serbestçe düşünmek hakkına sahiptir. Ancak, solcular düşünmekle kalmayıp ne düşündüklerini yazıp söyleyince vatanın masûm evlâtlarını baştan çıkarıyorlar. Kendikendine düşünene kimsenin bişey dediği yoktur, ama sesli düşünmek öbür yolcuları rahatsız eder.

Solcular ne istiyorlar, zorları nedir? Elçiye yuh çekmek bunlarda, dostumuz Amerikalıya «Go hom!...» çekmek bunlarda... Bizim daha ne kadar zaman ya sabur çekeceğimizi sanıyorlar?

Hepsi bu kadar mı? (Arkası öbür sayfada) kendilerine ilim nuru aşılayan cahil profesörleri ilân bunlarda. Kendilerine ekmek veren patronlardan, utanmadan hak istemek bunlarda. Turiste en çok muhtaç olduğumuz bu zamanda casusları kovmak bunlarda...

Zorları nedir? Eğer memlekette karışıklık çıkarmak istiyorlarsa, aldanıyorlar. Insaf ile baksınlar, bu memlekete biraz da karışıklık lâzımsa, biz az mı karışıklık çıkarıyoruz ki, daha fazlasını istiyorlar? Bakınız, iki gün kar serpeledi diye, herşey karmakarışık olmadı mı? Kar yağdı diye elektrik kesilip karanlıkta herkes birbirine çarpmadı mı? Gece karanlığında karısını, kocasını arayanlar, ellerine yanlışlıkla kaynanalarını, kaynatalarını geçirmediler mi? Bundan daha mükemmel karışıklığı kim çıkarabilir? Kar yağdı diye, zaten çorbaya benzeyen trafik daha da karmançorman olup arabalar, dolmuşlar, kaptıkaçtılar birbirine girmedi mi? İki

günlük karda bile telefonlar ya hiç işlemedi yada işleyince telefonda Madam Agavni'nin randevuevini arayanlar karşılarında Bülbül Hafız'ı bulmadılar mı? Vapur, tren tarifeleri birbirine karışmadı mı? Kocalar, vapur kalkmadı bahanesiyle evlerinin yolunu şaşırıp ertesi gün yalanları anlaşılınca karılarından dayak yemediler mi? Ve bütün bu karışıklık içinde şaşkınlıktan memleketin nüfusu daha çok artmadı mı?

Daha nasıl bir karışıklık istiyorlar? Hakikatleri görmeyen körler! Nankörler! Ah, monkör, nerde bulunur bizim gibi bonkör!

Solcuların zoru nedir? Bunu, işte bunu anlamak zordur.

HOŞGELDİN ALTINCI FİLO!

Sağın ve solun, yani sağcıların ve solcuların son günlerde, umumî efkâr üzerinde tereddüt ve endişe yaratmak için gösterdikleri heyecan ve telâş karşısında (Geçen yazımda «telâş», «talaş» olarak çıkmıştır, düzeltir, özür dileriz.) Evet... Heyecan ve telâş karşısında insanın güleceği geliyor. Neymiş? Amerika'nın Altıncı Filosu İstanbul'a gelmişmiş. Yani, başka ne olacaktı? Kaçıncı Filonun İstanbul'a geleceğini, büyük müttefikimiz Amerika, bizim soldan çarklı çarıklılara mı soracaktı? İnsanın bu çarpık mantık karşısında güleceği geliyor. İster Altıncı Filo gelir, ister onaltıncı filo... Gerek bir insanın, gerek bir milletin başına ne zaman ne geleceği hiçbir zaman belli olmaz. Meselâ Fransa'nın başına bir Onaltıncı Lui gelmiştir. Zavallı Fransız halkı, bu Lui'nin plâka numarasını bitürlü değiştirememişti. Biz de nitekim, ikinci Abdülhamit'in numarasını hâlâ bugün bile değiştirememiş buluyoruz.

Bu arada Amerika ile yapılan ikili anlaşmalarda, menfaatimizi bozan, haysiyet ve itibarımızı rencide eden maddeler ve noktalar var ise — ki yoktur, olamaz — bunların yeniden gözden

geçirilmesi gerekiyormuş. Bu boş iddia karşısında insanın güleceği geliyor.

İşin en garip tarafı şudur ki, maalesef bizde olduğu gibi, Amerika gibi bir memlekette bile solcular bulunmaktadır ve bu Amerikan solcuları da, Altıncı iFlo'nun Amerika'ya gelmesini istememektedirler. Bu durum karşısında Altıncı Filo ne olacaktır? Amerika'ya gidemez. Türkiye'ye gelemez... Koskoca Altıncı Filo denizin ortasında kalacak değil ya... İnsanı deli eder bu solcular: Hah, hah, hah... Vallahi, sinirden gülüyorum yani... Hoşgeldin Altıncı Filo! Hah, hah, hah!...

KAFAKOL ÇEKMEMİZİN NEDENİ

Biz, birbirimizi dürteriz, iter kakarız, dirsekleriz.

İki arkadaş birbirlerini uzaktan gördüler mi, daha yüz adım yoldan bir «Oooo...» nağrasiyle kollarını iki yana açar, birbirlerinin üstüne yürürler. Sanırsınız ki, Kırkpınar çayırına çıkmış «Varıyorum haaa!..» diye bağıran iki pehlivandırlar.

Birbirlerine hal hatır soranlarımıza hiç dikkat ettiniz mi? El sıkışmadan önce, hemen eller enseye gider, şakayla karışık birbirlerini tartaklarlar. Sanki hatır sormuyorlar da güreş minderine çıkmışlar, elense çekiyorlar.

Nasıl şakalaşırız bilirsiniz. Bir sarmaş dolaş oluruz, paça-kasnak birbirimize gireriz. Bundan bikaç ay önce, bir okulu otuzdört yıl önce bitirenlerin toplantısında bulundum. Hepsi de, gördükleri iş gereğince, çok ağırbaşlı, hattâ sert insanlardı. Yaşları da altmışı geçmişti. Birbirini gören, bir dalıyordu önce... Öyle bir dalıyor, kimi sarmaya, kimi bel kündesine. O pinponların içinde kafakol çeken mi, tırpana getiren mi ararsınız? Eski günlerini hatırlamışlar. Koca salon, birden otuz-kırk çift pehlivanın güreş tutuştuğu

bir çayıra dönmüştü. Arasıra yaşlarını, kim olduklarını anımsayıp ciddileşiyorlar, ama sonra yine bir şakaya getirip, birbirlerine elense çekiyorlardı.

Biz nasıl el sıkışırız? Allah Allah!.. Elini, karşısındakinin elinden kurtardın, kurtardın, kurtaramazsan yandın demektir. Karşındaki, elini öyle bir sıkar, sallar, silkeler ki, sanki kolunu omuz başından koparacak.

Gişe önünde bilet almak için bekleşenlere baksanıza, hepsi birbirlerine karakucak dalmışlar. Kimi iter, kakar, teper, dirsekler; kimi tırpanlar önünüze geçer, kimi kılçık atar, sırtınızı yere yapıştırır. Orta yerde bir davulla zurna çaldı mı, gayri Allahını seven tutmasın; kıran kırana bir güreş...

Konuşmalarımıza bakın. İki kişi konuşurken «şişt», «pişt!» diye birbirlerini dirseklemezler mi! Tıpkı, karşılıklı geçmiş, birbirlerinin kuvvetini yoklayan iki pehlivan gibi... Bir cazgırları eksik. İki kişi konuşmuyorlar da, şimdi cazgır ortaya çıkıp,

— İki er çıktı meydâna, birbirinden merdâne!.. diye bağıracak, onlar da birbirlerine dalacaklar.

Konuşmamız böyle, şakalaşmamız böyle, hal hatır sormamız böyle, gidişimiz duruşumuz böyle... Biz birbirimizi iteriz, dürteriz, kakarız, dirsekleriz, deviririz... Peki neden böyle olduğumuzu hiç düşündünüz mü? Ben çok düşündüm, sonunda şunu buldum.

Efendim, bizde çok yasak var. Özgürce konuşamazsın, özgürce yazamazsın. Daha sayayım

mı? Özgürce sevişemezsin, özgürce gezip dolaşamazsın. Bizde özgür olan bir güreştir. Serbest konuşma, serbest yazma, serbest çizme, kısacası serbest hiçbişey yok; serbest olarak kala kala bir serbest güreş var. Evvel Allah onda da birinciyiz işte. Neden? Çünkü biz, doğduğumuzdan beri serbest güreş tutarız da ondan.

Tanrıya bin şükürler olsun, hiç olmazsa serbest güreş var. Güreş de serbest olmasaydı, patlardık be kardeşim.

BİZE AZI YETER

Arkadaş,

— Ne içersiniz? diye sordu.

— Aman bir soğuk gazoz, dedim.

— Sakın haa... dedi, bizim orda birisi gazoz içti, olduğu gibi midesi, bağırsakları delindi gitti zavallının.

— Neden? diye sordum.

— İçine asidi çok koyuyorlar. Kim bilir tuzruhu mu, zaçyağı mı nedir?... dedi.

Gazoz içersin, içindeki asitten miden delinir. Taşları temizlemek için asit alırsın, gazoz gibi köpürür. Biz, gazozlara asit koymasınlar, demiyoruz. Desek de nasıl olsa koyacaklar. Ama hiç olmazsa az koysunlar da midemiz delinmesin.

Belki on sütçü değiştirdik. Hiçbirine, «Aman sütçü, süte su karıştırma!» demiyorum. Desem de nasıl olsa karıştıracak. «Ama hiç olmazsa az su karıştır.» diye yalvarıyorum.

Bir tanıdığımız az daha sütten zehirleniyormuş, zor kurtarmışlar. Çocuk için süt almak zorundayız. Biz sütçülere,

— Çok para verelim, aman daha az su karıştırın... diye yalvardıkça, onlar suya daha az süt karıştırıyorlar.

Yoğurtları al, sulandır, badana diye duvarlara sür. İçine kireç mi, kola mı, ne karıştırırlar bilmem. Biz karıştırmasınlar demiyoruz. Desek

de nasıl olsa karıştıracaklar. Ama hiç olmazsa az karıştırsınlar.

Patlak gazete bobin kâğıdı alıp kesiciye kestiriyorum. Kendi istediği kadar kesme parası veriyorum. Elime geçmesi gerekli kâğıda yüzde yirmi çalma payı koyuyorum. Yüzde otuz eksik çıkıyor. Yüzde otuz çalma payı koyuyorum. Yüzde kırk eksik çıkıyor. Çalmasınlar demiyorum. Desem de nasıl olsa yine çalacaklar. Ama hiç olmazsa daha az çalsınlar.

— Taze çay var mı? diye soruyoruz.

Garson,

— Şimdi demlendi, diyor.

Gelen çayın içinde karbonat mı ararsın, yanmış şeker mi? Üstelik bayat mı bayat... Taptaze çay istemiyoruz. İstesek de, nasıl olsa bayat getirecekler. Ama hiç olmazsa daha az bayatını getirsinler.

Yağ karışık, zeytinyağı hiyleli, tereyağ katkılı... Biz, hiylesiz olsun, saf olsun, katkısız olsun, demiyoruz. Desek de olmayacak. Ama hiç olmazsa az karışık, az hiyleli, az katkılı olsun.

— Baskı olmasın! diyoruz.

Muhalefet,

— Biz iktidara geçersek baskı yapmıyacağız, diyor.

İnşallah yapmazlar. Ama ben baskı yapmıyacaklarına inanmıyorum. Ağzım sütten de, yoğurttan da yanmış... Şimdiki iktidara da, gelecek iktidara da, baskı yapmayın demiyoruz. Desek de nasıl olsa yapacaklar. Ama hiç olmazsa insaf edin de daha az baskı yapın, diyoruz. Bu kadarını da demeyelim mi?

BALKANLARIN VE ORTADOĞUNUN EN BÜYÜĞÜ

Hovardalığımıza da bir diyeceğiniz yok ya... Bir işi ya yaparız, ya hiç yapmayız. Ama bir yaparsak pir yaparız. İşin küçüğü büyüğü olmaz. Diyelim, çöp çukuru yapılacak. Hemen bir haber yayılır :

— Beş yüz milyon çöp çukuru yapılacak!.

Beş yüz milyon çöp çukuru yapılacak yer var mı, yok mu? Bu kadar çukura dökülecek bizde çöp çıkar mı, çıkmaz mı? Buralarını düşünmemeli. Düşünenlerin de adı her çağda «muhalif» tir.

Neden beş yüz milyon? Bikez ağızdan öyle çıkmıştır da ondan. Beş yüz milyar da denebilirdi.

Sayı bakımından çok hovardayızdır. Sayılar ağzımızdan rakı ısmarlar gibi çıkar. Hani ne demiş adam :

— Beni eşkiyalar soymadı, hovardalık batırdı...

Öylelerini bilirim, evde karısı, patatesi biraz derin soydu diye etmediğini, yapmadığını bırakmaz da, akşam meyhaneye gidince orada tanıdık tanımadık kaç kişi varsa, hepsine rakı ısmarlar :

— Arkadaşlara benden birer rakı...

Güneydoğu illerimize gidenler bilir. Bir meyhaneye, bara, gazinoya gidip oturdunuz mu, önünüze rakılar, meyvalar mezeler yığılır. Acemi iseniz garsona,

— Ben böyle şey söylemedim, dersiniz.

O zaman garson,

— Şu masadaki ağa ısmarladı... der.

— İçmem, yemem! dediniz mi yandınız.

Ismarlayan alınır :

— Vaaayy... demek beni adam yerine koymadın, öyle mi?

İçeceksin... Sonra da sen ona bişey ısmarlıyacaksın. O altında kalmamak için daha büyüğünü ısmarlayacak. Sen altında kalmamak için daha pahalısını ısmarlıyacaksın. Arada sıvışıp meyhaneden kaçabilirsen canını kurtarırsın.

Öylesine hovardayız ki, ısmarlamak dedin mi, kendimizden geçeriz. Cebinde parası olmadığını unutup da ona buna bol keseden ısmarlayıp, sonradan hovardalık yüzünden dayak yiyenleri bilirim.

Bize, bir, iki, üç, beş az gelir; en alçak gönüllümüz ağzını açtı mı binlerden, yüz binlerden başlar. Yalnız sayı işinde değil, büyüklükte de böyleyiz. Bir sinema yapılır, bir otel yapılır, bir park, bir havuz yapılır. Bildim bileli hep duyarım :

— Balkanların ve Ortadoğunun en büyük sineması...

— Balkanların ve Ortadoğunun en büyük parkı...

İçimizde en ufaktefeğimize, en küçüğümüze bakın, kollarını kabartmasından, göğsünü şişir-

mesinden, kendini Balkanları ve Ortadoğunun en büyüğü sandığı nasıl da bellidir. Diyelim, nane şekeri fabrikası yapılacak. İlle de Balkanların ve Ortadoğunun en büyük nane şekeri fabrikası olacak. Bir havuz yapılacak... Elimizden gelse «Vatan sathını» baştan sona havuz yapıp çıkaracağız. Bu, kötü bir huy değil. Cebimizde yoksa da, dilimizde var. Paşa gönlümüz gani...

Şimdi bizde bir üniversite, bir de stadyum merakı başladı. Yüzbin kişilik stadyum yapılacakmış. Onbeş tane üniversite yapılacakmış. Yapılsın... Ama, köylerde değil, kasabalarda değil, kentlerde bile yeterince ilkokul yokmuş. Üniversitelerimizin öğretim kadrosu, ders araçları eksikmiş. Olsun... Dua edelim ki, yüzbin kişilik stadyum, onbeş üniversite yapılıyor. Ya «İstanbul bütünüyle stadyum olacak, yüzbin tane de üniversite yapılacak!» denilse, ne gerekirdi?

SAĞLAM KARAKTERLİ OLSUN

Bitakım dergiler, gazeteler var, evlenme ilânları basıyor. Siz okur musunuz, bilmem. Ben bunları üstünde dura dura okurum. Bu ilânların her satırında gözyaşıyla kahkaha iç içedir.

Evlenmek isteyen kızların, kadınların hemen hepsi «müstakbel» eşlerinde sağlam karakter arıyorlar. Konuşurken de kimi «karektelli», kimi «kalekterli»; kimi de «kalektelli» diyor. Ne derlerse desinler, otomobil alırken motoru, koca alırken karakteri sağlam olacak...

Ama bu karakter nedir? «İnsanoğlu kavun değil, dibini koklayasın?» demişler. Bu karakterin de kokusu olsa, erkekleri koklar, koklar,

— Bu karaktersiz, şu yana...

— Bu karakterli, bu yana...

diye, kan grupları gibi, erkekleri de karakterli, karaktersiz, az karakterli, çok karakterli diye etiketlersin.

Evlenme ilânlarında, kadınlar, kızlar karakterden ne anladıklarını da açıklar, bizi aydınlatırlar: «Son derecede sağlam karakterli, boyu 1.80 den aşağı, yaşı 30 dan yukarı olmaması, geniş omuzlu, yeşil gözlü olması...»

Bayan, karakter deyince, beyaz perdenin karakter rollerine çıkan bir artistini model almış.

Başka bir bayan da· «Oldukça fotocenik ve artistikim. Eşimde aradığım vasıflar, iyi dans bilmesi, alafranga ve alaturkadan anlayacak kadar kültürlü ve karakterli olması...» diye ilân vermiş. Bu bayanın karakter anlayışı da başka...

Yine bir evlenme ilânı: «Bir genç kızın bilmesi lâzım olan her şeyi bilirim. Müstakbel eşimin, yuvasına düşkün, çok sağlam karakterli olmasını...»

Bir bayan ilânda «ayda ikibin lira kazanacak kadar karakteri sağlam» bir koca arıyor. Bir başkası müvendiz (mühendis), doktor, abukat (avukat) gibi sağlam karakterli olan bir koca arıyor.

«Mehtapsız gece», «Bitmeyen rüya», «Saadet çiçeği» gibi rumuzlarla, kendilerine «sağlam karakterli» koca arayan bu «mazisi temiz» kızlar bana içten içe üzüntü de veriyor.

Karakterin ne olduğunu evlenmek isteyen kızlar, kadınlar bilmiyorlar da, biz biliyor muyuz? Geçen gün bir gazete, bir politikacının sağlam karakterli olduğunu anlatmak için, uzun yıllar C.H.P. de bulunduğunu, sonra D.P. de çalıştığını, daha sonra C.M.P. saflarında yılmadan savaştığını, şimdi de H.P. de hürriyet savaşına başlıyacağını, yazıyordu.

Bu karakter konusuna, son güzellik kraliçemizin bir gazeteciyle konuşmasından ötürü değindim. Bizim güzellik kraliçemiz, Pakistanlı bir milyonerden evlenme teklifi almış. Adamın biçok milyonlarından başka, içinde bin kişi çalışan bir fabrikası varmış. Kraliçemiz bu milyo-

nerle evlenmeye pek yanaşmıyormuş. Gazeteci sormuş:

— Evleneceğiniz adamı nasıl tasavvur ediyorsunuz?

Güzelimiz şöyle diyor:

— Her şeyden önce İstanbul'da ve karakter sahibi olmalı.

Gazeteci arkadaş da benim gibi merak ediyor, karakter sahibi ama, ne kadar karakterin sahibi olsun. Soruyor:

— Ayda ikiyüzelli lira alan bir memur olsa onunla evlenir misiniz?

Kraliçenin karşılığı şu:

— Yok artık o kadar da değil...

Anlaşılan kraliçe «yok devenin başı...» diyecekmiş, inceliği buna engel olmuş. Yani karakterli dedikse, ikiyüzelli liralık karakter de değil... Karakter dedin mi, bu hayat pahalılığında en aşağıdan, üçbinden, dörtbinden sonra başlar. Kızlarımız sağlam karakter istiyor, anlamıyor musunuz?

ÖZEL TEŞEBBÜS VE ÜMANİZMA

Dördüncü Sultan Abdulpalamut Han döneminden bu yana memleketimizin geri kalışının sebebi nedir? Bilen var mı? Yok!... Siz bu kafayla zor sınıf geçersiniz. Madem bilmiyorsunuz, öyleyse ben söyliyeyim. Geri kalışımızın başlıca sebebi, devletin her yere burnunu sokarak devletçilik yapması ve özel teşebbüse meydan vermemesidir.

Ümanizma nedir arkadaşlar? Yağmur yağmadan önceki saatlerde, bel ve sırtta, kol ve bacaklarda duyulan ağrı mı? Siz, romatizmayla ümanizmayı birbirine karıştırıyorsunuz. Ümanizma demek, herşeyin aslı ve esası olarak, insanı almak demektir. İnsan olmazsa, biz de olmazdık. Bazıları her ne kadar dargelirli de olsalar, yine de insandırlar. Demek ki, insan nedir? Esastır.

Şimdi, özel teşebbüs mü, yoksa genel teşebbüs mü memlekete daha yararlıdır konusunu düşünürken de, insanı esas olarak almamız ve ona göre bir karar vermemiz gerekir. İnsan nasıl meydana gelir? Hayır, hiç de ayıp değil. Bilimde ayıp yoktur. Evet... İnsan, özel teşebbüsle mi, genel teşebbüsle mi meydana gelir? Siz,

hiç genel teşebbüsle meydana gelmiş insan gördünüz mü? Tabii görmediniz. Göremezsiniz de... Ne? Meryem anamız mı? Bak, anamı karıştırma, fena yaparım.

Demek ki, insan, yalnız ve yalnız özel teşebbüs mahsulüdür. Özel teşebbüs mahsulü olan insanın, genel teşebbüse yönelmesi, insanın tabiatına ve tabiatın tabiatına aykırıdır. Tabiat, ah tabiat! Tabiat ne güzel şeydir, tabiatımı seveyim. Yaşasın tabiat!

AÇIK KONUŞALIM

Son zamanlarda, gerek politika alanında, gerek Meclis kürsüsünde ve gerekse basın ve üniversite çevrelerindeki sert tartışmaların seviyesi halkımızın seviyesini aşmaktadır. Oysa her konunun, halkımızın da anlayacağı şekilde konuşulup tartışılması gerekmez mi? Ünlü düşünür Nikson (Bu Nikson, başka Nikson) demiştir ki: «Halkın anlayamayacağı hiçbişey yoktur, yeter ki senin ona anlatacak bişeyin olsun...» Yine ünlü müteşaşirlerden İbni Hafazan el Kalpazan Ebu Laf'azan vel-abazan da şöyle demiştir: «Halk, hükûmetlerin her dediğini anlar, ama hiçbir dediğini hükûmetlere anlatamaz!» İşte halkın en güzel tarifi budur: Her denileni anlayan, ama hiçbir dediğini anlatamayan insanlara halk denir.

Halka herşeyi açıkça anlatmamız gerekir.

Açık konuşalım; son zamanlarda bazı profesörlerle hükûmet arasında geçen tartışmaları halkımız anlayamamıştır. Biz bu yazımızda, anlaşılmayan bu sorunları, bütün açıklığıyla anlatmaya çalışacağız.

Problem şudur: Plüralist bir toplumun ürünleri olan, toplum yapısının zarurî baskılarından doğmuş kararlarla farazî bir toplum iradesi merkezinin çatışması halinde mücerret mefhumların

kişisel kararlar olarak alınmasında siyasî tercih, merkezî bir organ mıdır, yoksa serbest fikir mihraklarının etkilemeleriyle bir polemik unsuru haline gelen politik organizasyonlar, hukuk müesseseleriyle sosyolojik üniteleri farklı olarak yararlı fonksiyonlara yöneltmek suretiyle formel demokrasiden kurtulup, batı formunda demokratik rejimin kurulmasına doğru bir adım atılabilir mi?

İşte, tartışılan problem bu kadar basittir. Bu problemi bu kadar anlaşılır ve basit olarak açıklayınca, elbet bunu anlamayacak insan kalmaz. Her ne kadar bilim, ve özellikle hukuk denilen bilim, en kolay anlaşılan bir lâfı, en anlaşılmaz lâf salatası haline getirmek ve örneğin sol kulağını göstermek için, sol elini apış arasından geçirip, sırtının üstünden ve çene altından geçirerek önden dolaştırıp sonra arkaya çevirerek ense üstünden sol kulağı tutup, «Efendiler, işte buna kulak derler!» demek ise de, bu düşünsel canbazlıkların yeri yalnızca üniversite kürsüleridir. Yoksa gazete sayfaları değildir.

Şimdi de yukarda basitçe ortaya koyduğumuz problem üzerine bizim kişisel görüşümüzün ne olduğunu açıklayalım.

Önce, ptütokratik ve plüralist ve neoklasik bir toplum olarak adem-i merkeziyet ve adem-i iktidar mensubu olan sınıfsız ve dersanesiz ve hatta okulsuz ve kitapsız olduğumuzu unutmadan yapılacak ilk iş, herşeyden önce kuvvetler ayrılığı ve kuvvetler dengesine uygun olarak — tabii maksadımız mavi kuvvetlerle kırmızı

kuvvetlerdir; öbür kuvvetler de lâzım ama benim neme lâzım; yoğurdu üflerim, sütten yanmış ağzım, öyle değil mi kardeşim Kâzım? — başka bir alternatif paraleli üzerinde ve ekonomik planlamanın ilk aşamasında bilimsel klasifikasyonu ve finans deplasmanı suretiyle sistematiği elde ederek kesin sonuca varmaktır. Problemi işte böyle koyunca, anlaşılmayacak hiçbir yanı kalmaz.

Hiç şüphesiz bu çok önemli konu, değil böyle bir yazının, bikaç yazının, hatta bir kitabın dar çerçevesine sığmayacak kadar geniştir. Ama yine de, en karışık problemleri bile, halkın anlayacağı bir dille anlatmak görevimiz olmalıdır. Kısaca biz şunu diyoruz: Açık-saçık olmayalım, açık-seçik olalım ve açık açık konuşalım.

BİRLİKTEN KUVVET DOĞAR

Son olaylar da gösteriyor ki, son zamanlarda bölücü, ayırıcı hareketler gittikçe çoğalmaktadır. Bunun son acı örneği de, «Birlikten kuvvet doğar!» prensibiyle hareket eden hükümetimizin, Türkiye'deki bütün işçileri ve bağlı oldukları sendikaları bitek örgütün kanatları altında birleştirmek isteğine karşı gösterilmiştir. Ne istiyor hükümet? Birlik ve beraberlik istiyor. Çünkü, birlikten kuvvet doğar. Bunun için de bütün işçileri bir örgütte toplayıp toparlamak istiyor. İşçiler bunu kendiliklerinden yapmayınca iktidar da kanun zoruyla yaptırıyor. Kanun çıkınca, toplu sözleşmeye katılmak için işçiler kanun yoluyla — ki aslâ metazori değil — bu birliğe katılmak zorunda kalacaklardır.

Herşeyden önce birlikten kuvvet doğar, prensibini iyi kavramak gerekir. Bakınız, meselâ, bir iş yerinde bin işçi çalışsa ve her işçinin cebinde birer lira olsa, bu zamanda, bu pahalılıkta bu birer liralar hiçbir bo... — Affedersiniz — hiçbir işe yaramaz. Oysa ayrı ayrı bin kişinin cebinde duran bu birer liraları bir kişinin cebinde birleştirsek bin lira yapar ki, bu da azçok bir işe yarar ve cebinde bin lirası olan da kuvvetli olur. Şimdi bin işçiden her birerinin cebine birer lira yerine ellişer lira koyun, sonra

bu ellişer lirayı bir kişinin cebinde birleştirin: o bir kişi, cebinde elli bin lira olacağı için daha da kuvvetli olur. Görülüyor ki, birlikten kuvvet doğmaktadır.

Başka bir örnek verelim. Ortada bir tepsi börek olsa, bu tepsi böreği o iş yerindeki bin işçiye ayırıp dağıtsanız, bini de aç kalır. Oysa bütün börekleri birleştirip bir kişiye yedirseniz, o bir kişi, karnı doyar ve kuvvetli olur. Yine diyelim, elde bitek don varsa, bin işçiye dağıtmaya kalksanız bunu, bininin de kıçı açıkta kalır. Oysa bir kişi giyerse hiçbişeyi açıkta kalmaz. İşte biz bunun için birlikten yanayız: çünkü birlikten kuvvet doğar.

Niçin dünyanın en kuvvetli ülkesi Amerika'dır? Çünkü birleşmiştir. Adı bile Amerika Birleşik Devletleri'dir, Amerika parçalanmış devletleri değildir. Kapitalizm de azar azarları bir elde toplamak, azları birleştirip çok yapmak, yani kuvvetli olmak demektir. Şimdi anlaşılıyor mu biz neden kapitalizmden ve Amerika'dan yanayız? Demek ki anlaşıldı... Öyleyse afferim size!...

DEMEK İSTERİM Kİ...

Gazeteler önümde... Bakalım, dişe dokunur neler var?

«Konya'ya gelen bir Amerikan Ticaret Heyetine D.P. Milletvekili Himmet Ölçmen şöyle demiş:

«Biz nasihat değil, dolar istiyoruz.»

Bu konuda demek istiyorum ki... Ama hayır, demesem daha iyi olur. İşte başka bir gazete başlığı:

«Başbakan, iktisadî savaş kazanıldı, dedi.»

Ben de demek istiyorum ki... Yok, yok... Hayır, hiçbişey demek istemiyorum.

«Sebze ve meyva fiyatları düşürülemiyor.»

Düşünüyorum ve demek istiyorum ki... Neme gerek demesem daha iyi...

«Dün üç basın dâvasına bakıldı.»

Bu basın dâvaları için demek isterim ki... Ne demek isteyeceğim? Hiçbişey demek istemem. Basın dâvalarını çoğaltmak neye yarar?

«Kızılay yardımını Demokrat Parti dağıtıyor.»

Kızılay yardımının dağıtılması için demek isterim ki... Desem ne olacak, demesem ne olacak?.. Bunu da geç...

«Su sıkıntısı hergün biraz daha artıyor.»

Su sıkıntısı için demek isterim ki... Caydım. Demek istemem.

«Dolmuşlara yüzdekırk zam yapılacak.»

Dolmuşlara zam yapılması üzerinde demek istediğim... Hayır, demek istediğim hiçbişey yok.

«Bir kilo tereyağının 18 liraya satılması lâzım. Müstahsil, 7 lira olan narha uyabilmek için tereyağ yerine katkılı yağ satıyor.»

Temiz, katkısız tereyağ yiyebilmek için ne yapmalıyız? Bu konuda demek isterim ki... A-ah, bu da olmadı. En iyisi yine bişey dememek, dilini tutmak.

Kısacası demek isterim ki...

Bir adam her sözünün başında, arasında, ortasında, sonunda «demek isterim ki...» demeyi huy edinmiş. Ne kadar konuşursa konuşsun, ne kadar anlatırsa anlatsın, o yine «demek isterim ki...» diye başlar, «demek istiyorum ki» diye sözünü bitirirmiş. Bigün yine,

«— Demek isterim ki..» diye söze başlayınca, karşısındaki artık dayanamamış.

— Diyemedikten sonra kaç para eder birader, demiş.

Yâni demek isterim ki... İsterim isterim de bitürlü diyemem.

NANE
MAYDANOZ

Basın Kanununda söylenilen son değişiklikler de yapılırsa, o günden sonra yazılabilecek bir fıkra denemesidir.

Nane de, maydanoz da canlı olmakla birlikte, ne insan, ne de hayvandırlar. Her ikisi de yararlı bitkilerdir. Bitakım yemeklere tad verdikleri gibi, vitaminleri bol, besin değerleri de çoktur. Nane deyince hemen akla maydanoz, maydanız deyince de hemen akla nane gelir.

Naneden nane ruhu, nane şekeri yapılırsa da, maydanozdan maydanoz ruhu, maydanoz şekeri yapılamaz. Bunun başlıca nedeni, maydanozun ruhsuz ve şekersiz oluşurudur. Günün birinde insanoğlu, ruhu ve tadı olmayan maydanozdan, maydanoz ruhu çıkarmayı, maydanoz şekeri yapmayı başarırsa, insanlık yirminci yüzyıl uygarlığının doruğuna ulaşacak, demektir.

Her ne denli ruhu yoksa da, maydanoz, hayvanların sözcüsü olan papağanın midesine dokunur, zavallı kuşu zehirler.

Nanenin hem kurusu, hem tazesi yenir. Ama maydanozun kurusu evde kalmış kız kurusu gibidir, hiçbir işe yaramaz.

Dağlarda, kırlarda yetişen nane, nane gibi kokar; bahçelerde, bostanlarda yetiştirilen maydanozsa, maydanoz gibi kokar. Buyüzden bu iki otu birbirine karıştırmamak için, insan gözünü iyice açmalıdır. Herhangi bir otu koklayınca nane gibi kokarsa, anlayın ki o ot nanedir, yook maydanoz gibi kokarsa, hiç kuşkunuz kalmasın, bilin ki maydonuzdur. Ancak, naneler arasında uzun süre bulunmasından ötürü, nane kokusu veren maydanozlar olduğu gibi, maydanozlara sürtünüp maydanoz gibi kokan naneler de vardır. Koku, hiçbir zaman sizi aldatmamalıdır. Çok dikkatli davranmalısınız, dalga geçip de, nane, yada maydanoz diye ısırgan otunu koklarsanız, burnunuzu dalar. Çünkü son günlerde muhalifler, ısırgan otlarının üstüne nane ruhu, maydanoz tozu dökerek, aramızda ikilik yaratmaya çalışıyorlar.

Yurdumuzun en büyük ihtiyacıyken, şimdiye kadar ne yazık ki, eski idare zamanında, nane ve maydanoza gereken önem verilmemiştir. Ancak gelişen demokrasimizle birlikte nanelerle maydanozlar da, bol bol hürriyet havasına kavuşmuşlar, gelişmişlerdir. Bu hür hava içinde nanelerimiz, maydanozlarımız günden güne gelişip serpilmekte, boy atmaktadır.

Eski idarenin baskısından bitürlü boy atamayan nane ve maydanoz cinsi günden güne islâh edilerek, nane, maydanoz ağaçları yetiştirilmektedir. Kısa zamanda «vatan sathı» balta girmemiş, insan ayağı basmamış, bâkir nane, maydanoz ormanları hâline gelecektir. İşte o zaman başka ülkelere nane, maydanoz satarak, bütün

ulusları da kendimiz gibi, hertürlü maydanoz ve nane yemeye alıştıracağız. Bunun karşılığında elde edilen dövizle de ne yapacağımızı düşüneceğiz.

Nane, maydanoz, her ikisi de mis gibi kokarlar. Ben bu kokuya bayılırım. Sizin hoşunuza gitmiyorsa, yapacağınız iş, nane, maydanoz koklamamaktır. Hiçbir kuvvet, hatta polis kuvveti bile, sizi nane, maydanoz koklamaya zorlayamaz. Çünkü bu, «İnsan Hakları Bildirisi» nin ruhuna aykırı olduğu gibi «Kimsesiz Naneleri, Bakımsız Maydanozları Koruma Derneği» nin de tüzüğüne aykırıdır.

Her nane, maydanoz, kendi kökü üstünde rüzgâra göre başını istediği yana oynatabilir. Bostan korkulukları, onları kargalara karşı koruyan bekçilerdir. Ama bu demek değildir ki, hiçbir zaman, her istiyen dilediği nane, maydanoz tarlasına elini kolunu sallayarak girebilir.

Hiçkimse başka bir kimseyi, hiçbir zaman nane, maydanoz koklamaya zorlayamaz. Yurttaşın nane, maydanoz koklama hürriyetine tecacüz edenlerin, üç günden üç aya kadar dükkânları kapatılır. Dükkânları olmayanlara ise, önce dükkân açtırılır, sonra da açtıkları dükkân kapatılır.

Ancaaak, belediyenin yüksek menfaatleri, mutlaka nane ve maydanoz koklamayı gerektiren olağanüstü hallerde, birlik ve beraberliği bozmamak için bütün hemşerilerin hep birden, nane ve maydanoz koklamaları kendi menfaatleri ve demokrasi icabıdır. Bunu yapmayan, karşı gelen olursa «Haysiyet Divanı» na verilerek,

nane, maydanoz tarlasından hemen ihraç edilir. Nane teminatı ve maydanoz muhtariyeti ancak bu yoldan elde edilebilecektir. Çünkü her nane ve maydanoz, ancak kendi lâyık olduğu tarlada kök salabilir.

Şimdi hep birlikte, hep bir ağızdan Nane Maydanoz marşını söyliyelim :

Nane de maydanoz...
Aman, aman
Nane de maydanoz...
Siz bizim haneye, haneyeee
Gelmez oldunuz...
Nane de maydanoz,
Aman amman,
Naṇe de maydanoz...

CIGARA PAKETLERİ

Her kişinin merakı olur ya... Benim de türlü meraklarım vardır. Ama hiçbiri bir işe yaramaz. Bunlardan birini size söyliyeyim. Yolda bulduğum, üzerine notlar yazılmış cıgara paketlerini saklarım. Şimdi elimde bir yığın, üstüne yazılar yazılmış cıgara paketi var. Bu paketlerin üstündeki yazıları okur, sahiplerinin neci olduklarını, karakterlerini anlamaya çalışırım. Çoğumuz en önemli işlerimizi, aman unutmıyalım diye, cıgara paketinin arkasına yazar, sonra da cıgara bitince, üzerine yazdıklarımızı unutur, paketi kaldırır atarız.

Arkaları, önleri yazılı, kolleksiyonumdaki cıgara paketlerinden bikaçındaki yazıları aşağıya alıyorum. Bakalım, bu cıgara paketlerindeki notlardan, sahiplerinin ne iş yaptıklarını, karakterlerini çıkarabilecek misiniz?

*

Geçen aydan kalan 80, bu ayın kirası 140, bakkala 75, tuh... kıza iskarpin 25 çoktur, 20... 150 avans alabilirsek. Ayakkabımın pençesi, bu ay da dursun... Bugün alınacaklar: Yarım kilo

kuru fasulye, sabun... 60 lira da Kâmil Beye var... Vay anasını... «Müstehcen bir lâf».

*

Terziye 580, tuvalet 700, Hamza Beye kolye için israr edeceğim, ya alır, ya kendisi bilir. Kızı mutlaka boşatacağım. Arabayı Nuri değiştirecek. Ya Nis, veya Vişi... Döviz için o mıymıntı herif görülecek. Partiye Liliş'leri çağırmıyacağım. Patlasın... Rânâ'nın hizmetçisi ayartılacak. Selim o yüzüğü alacak. Kocamla bu ay bir kere daha kavga etmeliyim. Şoförün... «okunmuyor.»

*

... İşini yapmazlarsa, partiden istifa edeceğimi kulaklarına çıtlatmak. Gazetelere verilecek istifa mektubu hazırlanacak. Öbür partilerle simdiden müzakere. İthal müsaadesi ve lisans için Beyefendi görülecek. Canı isterse... Mahmut Beye... Olmazsa karısına hediye alınacak. Öteki iş sonraya kaldı.

Öğretmen Hüsnü'ye Seçim nutku yazdırılacak. Pangadan gredo işi... Angaraya mektüp... Olmazsa tilefon. Burdan bi hiyet yapıp Angaraya gidilecek. 80 bine gapatılacak... Hotele bi kat daha çıkılacak. Ulan Dümbük Ali, ulan anti demirgırat... Alacağın olsun...

*

TUTTAŞ'daki muhasebeciye iş için rica edilecek. Yarın erkenden Muslih Beye ricaya gideceğim. Olmazsa yaş... Gazeteye iş için ilân. Ad-

res bıraktığım yerlere birer kere daha uğrayacağım. Hiçbiri olmazsa, partiye girilecek. Ulan ben bu dünyanın... «Okunamadı.»

*

Melih Beye şu bikaç gün içinde sert yazmaması tenbih edilecek. Kâğıt tahsisi için Beyefendi görülecek. Şimdilik demokrasi meselesi dursun. Bugünkü başyazımızda dört yanlış var, musahhihden ceza kesilecek. Fıkracı K. nın ayartılması. Otuz lira fazla teklif edilecek. İdare Müdürü teşebbüse geçecek. Ya Hazret-i Âdem'in hayatına ait, ya da Sofya Loren'in maceralarını anlatan bir sıkı tefrika bulunacak.

*

Uzmanın yaptığı plân böyle değiştirilecek «Karışık çizgiler»... Cevad'ın her akşam öbür partiden iki kişi ile tavla oynadığı... Üçyüz bin kişi... Azdır, konuşulacak. İkiyüzellibin meselesi... Arzedilecek. O meseleyi öğrenip öğrenmediği ağzından alınacak. Öğrendiyse istifa etmeli.. Hayrettin'in döviz işi... Konserden sonra Ş.. götürülecek. Olmazsa yandık.

ÇÜÜÜŞ HANIMEFENDİ

Pek sayın Hanımefendi,

Sizi, o akşam Küçük Sahne salonunda görmeden önce tanımıyordum. Yine de kim olduğunuzu bilmiyorum.

Bu oyun, Avrupa sant'atçılarını birbirine düşürmüş, ikiye ayırmış. Almanya'da otuz tiyatroda birden oynuyormuş bu oyun... Fransa, İngiltere, İtalya, bu oyunun tartışmalarıyla çalkanıyor. Bu kadarı bile, zavallı memleketimde bu piyesin seyircisiz kalacağını anlatmaya yeter. Ama beri yandan, şu İrlandalı yazar Samuel Backet'in «Godo'yu Beklerken» adlı oyununu görmek için can atan bir avuç insan da var. Ne yapalım. Sizlere olduğu gibi, Paris bize kapı komşusu değil ki...

Ertuğrul Muhsin, bâri demiş, Salı, Cuma gibi, haftanın en uygunsuz iki gününde saat beş gibi, günün en uygunsuz saatinde, şu oyunu, güzelliğe susamış, iyiden anlar, düşünen insanlar için sahneye koyayım. Hem de biletleri ucuz yapmış. Böyle piyesleri görmeye geleceklerin parasız olduklarını bildiği için...,

Ne yapsın başka? Her gece saat 21 de oynatsa, tiyatro seyircisiz kalacak, hem üç günde

oyun kalkacak, hem de seyirciler bir de öbür oyunlara gelmeyecek.

Haftada yalnız iki gün... Gördünüz ya, ilk günü bile, salonun yarısı boştu. Gelenlerin kimisi de dâvetiye ile gelen bedavacılardı.

Sayın Hanımefendi, Sizin ne için geldiğinizi doğrusu bilmiyorum. Ama, tam o Beş Çayı saatinde tiyatroya gelişiniz, doğrusu fedakârlıktır. Bezik partisine, çaya, bir arkadaşınızın gününe, berberinize, terzinize gidebilirdiniz; gitmemiş, tiyatroya gelmişsiniz. Doğrusu, fedakârlığınızın derecesini anlıyorum Hanımefendi...

Daha birinci perdenin ortasında, yerinizde duramayıp, koltuğunuzu gıcırdatmanızdan, «of, puf!» diye istim salmanızdan sıkıldığınızı anladım. Sıkılıp, sıkılmamakta, kafatasınızda beyin olup olmadığını hatırlamakta hürsünüz Hanımefendi. Yalnız neden beni düşkırıklığına uğrattınız? Saçınızın boyasından, tırnağınızın ojesine dek ince bir zevk sahibi olduğunuz anlaşılıyordu. Elbiseniz, şapkanız, iskarpininiz, kürkünüz, küpeniz, eldiveninize bakarak, kendikendime, bu oyundan ne kadar sıkılırsa sıkılsın, oturduğu koltukta cins arap kısrakları gibi ne kadar tepişirse tepişsin, ferma yapacak tazı gibi ne kadar sıkıntılı, ince sesler çıkarırsa çıkarsın, hadi oyunun sonuna değilse bile, birinci perdenin kapanışına dek dayanmak nezâketini, terbiyesini gösterir diyordum. Bunu sizden beklemesem bile, zengin giyinişinizden, zevkli tuvaletinizden, kolyenizden, bileziğinizden bekliyordum. Oysa siz beni düşkırıklığına uğrattınız. Birinci perdenin ortasında, o güzel suratınızı ek-

şitip, öpülmekten başka hiçbir işe yaramayan dudaklarınızı büzerek,

— Aman, sıkıldım artık!... diye, ayağa kalktınız. İnce, yüksek topuklarınızın, döşemede çıkardığı sinirli seslerle salondan çıkıp gittiniz.

Sayın Hanımefendi! Oyunun yazarına hakaret ettiniz, ona ben karışmam. Rejisöre yaptığınız hakareti de üstüme alacak değilim. Oyuncular, hakarete uğradılarsa, verecekleri cevabı kendileri bilirler. Salonu dolduran seyircilere yaptığınız hakarete de karışmam.

Ama, bana yaptığınız hakareti bitürlü sindiremiyorum. Ben o oyunu soluksuz seyrediyordum. Ofladınız, pufladınız, ilk perdenin yarısında pahalı iskarpininizin incecik topuklarını, döşemeye değil de sanki kafama vura vura, salondan çıkıp gittiniz. Üç gündür hakaretinizin altında eziliyorum. Bu ağır hakaretinize nasıl, hangi davranışla karşılık vereyim, diye düşünüyor, bitürlü size uygun olanını bulamıyorum.

Hah, buldum Hanımefendi, en sonunda bulduım:

Çüüüıış Hanımefendi! Çüüş!...

BABA SANA TEŞEKKÜR EDERİM

Baba! Bana öyle geliyor ki, ben seni bütün cğulların babalarını sevdiklerinden daha çok seviyorum. Eski deyimle «sebeb-i hayatım ve feyz-i necatım» olduğun için değil...

Benimkisi başka türlü bir sevgi... Ya sen iktidar partisi kodamanı, yada karşı parti ilerigeleni olsaydın diye düşünürüm de arasıra, işte o zaman senin ne bulunmaz bir baba olduğunu daha iyi anlarım. Öyle ya, Tanrı korusun, sen böyle bir adam olabilirdin. O zaman, herkesin böylelerine yaptığı gibi, ben de sebepsiz bir düşmanlığa hedef olacaktım. Olur a, kırk yılın başı, bir duble bira içerken görseler,

— N'oolacak, derlerdi, böyle adamların çocuklarından hayır gelmez ki...

Ağzıma damla içki koymasam bu kez de kulaktan kulağa şöyle fısıldanırdı :

— Hiç şimdiye dek büyük bir adamın normal bir çocuğu olduğu görülmüş mü!

Eski giyinsem, «Serseri!» yeni giyinsem, «Züppe!» derlerdi. Radyoda bir iş alsam,

— Babasının sayesinde!... denirdi. Memur olsam, senin kayırdığını, serbest çalışıp üç kuruş kazansam, nüfuzunu kullandığımı söylerlerdi.

Yolda giderken görenler birbirlerine dirsek vururlar, çeneleriyle, burunlarıyle beni gösterirler,

— Şey'in oğlu geçiyor... diye, beni küçümser bakışla süzerlerdi.

Sen, böyle bir kodaman, ilerigelen, büyük adam olmamakla, görüyorsun ya baba, beni ne büyük felâketlerden kurtardın... Onun için, sana teşekkür ederim.

Ya bir de zengin olsaydın! Ben o zaman ne yapardım? Otomobilde görseler, «Babasının parasını yiyor!», yaya gitsem, «Babasına çekmiş... Cimri!» derlerdi.

Baıâli denen bu pazarda etrafımı alırlar, bana para koydurturlar, yayın ortaklığı kurar, dergiler, kitaplar çıkartırdık. Sonra param suyunu çekince, bel kemiğimin son kıkırdağındaki vücudumun ağırlık noktasına bir tekme savurup bir dalavereyle beni ortalıktan sepetlerlerdi. Üstelik,

— Enayinin parasını yedik!.. diye de alay ederlerdi.

Bir kadınla yolda görseler,

— Babasının parasını yiyor! derlerdi.

Bir iş yapmaya kalksam da, becersem,

— O para bizde olsa... Neler yapardık!. diye söylenirlerdi.

Beceremezsem,

— Haydan gelen huya gider!... derlerdi.

İyi ki yoksul adamsın baba... Beni bu dertlerden kurtardın. Sana, yoksulluğun için de teşekkür ederim baba!...

Ya tanınmış, ünlü bir adam olaydın! Benim için ne büyük felâket olurdu.

Senin adın olmadan, benim adım olamazdı. Sana tanınmamış bir adam olduğun için de teşekkür ederim.

Baba!. Sen, ideal bir babasın! Bütün bunlar için benim sana teşekkür ettiğim gibi, oğlumun da bana teşekkür etmesini isterdim. Senin yaşamına özendim, seni kendime örnek aldım. Ben de senin gibi yoksulum, tanınmamışım, kodaman değilim. Bakalım, bütün bunlar için, benim oğlum da, benim sana teşekkür ettiğim gibi, bana teşekkür edecek mi? yoksa...

BU HÜKÛMET DÜŞMEZ

Vapurda karşımda oturanlar politika tartışıyorlar. Belli; biri hükûmetten yana, öbürü mızmız muhalif...

Vapur iskeleye yanaştı. Çıkıyoruz. Çıkıyoruz da ne demek? Çıkmaya çalışıyoruz, çabalıyoruz ama, nerededeee... Tıklım, tıklım, herkes birbirine kenet olmuş, çözülünecek gibi değil. «İğne atsan yere düşmez» dedikleri tam işte bu durum. Hepimiz, çöplükte tavuklar gibi yerimizde eşeleniyoruz ama bir adım ilerleyenimiz yok.

Birisi bağırıyor:

— Durmayalım düşeriz!

Cumhuriyet'in ilk günlerinin bu sloganına başka biri cevap veriyor:

— O eskidendi hemşerim, şimdi istesen de düşemezsin yahu, bak şu duruma!

Ayaklarımız kalkıyor, bir süre havada durup yine kalktığı yere konuyor.

— İlerliyelim beyler!... Yabancılar bizimle geri kalmış diye alay ediyor, ilerliyelim!...

— Yahu, ne itiyorsun, erkeksen, sen ilerle de görelim...

İskeleden canımızı kurtardık diye sevinmeye kalmadı, daha sıkışık bir kalabalığın göbeğine düşüp birbirimize düğümlendik ki çözülecek gi-

bi değiliz. Elimi kolumu bile kıpırdatamıyorum, kazık olmuş çakılmışım. Bir iri ve şişman kadının terli göğsü, başımdan aşağı omuzlarıma doğru yayılmış, yapış yapış terle karışık esans kokusundan bayılacağım.

Kimin eli kimin cebinde, kimin burnu kimin omuzunda belli değil. Birisi bağırıyor:

— Ayağım nerde?

— Bağırma kardeşim, koskoca ayak kaybolacak değil ya, elbet bulursun.

— Rica ederim, elini şeyimden çek!...

— Affedersiniz, o sizin şeyiniz miydi? Ben kendiminki sanıp kaşıyacaktım da...

— Heeey, o kaşıdığın benim sırtım yahu, seninki bak taaa nerde...

İnsanlar ellerini ayaklarını kaybetmişler, kimin kimin bacağıyla yürüdüğü bile belli değil...

Kimisi de bu durumda bile işin gırgırında:

— A, ne millî birlik ve beraberlik!...

— Göz yaşartıcı bir birlik manzarası!

— Kendimizi alana bir atıp da canımızı kurtarsak Allah'ın yardımıyla...

— Ne alanı, hangi alan arkadaş, alan burdan beter...

— Eskiden ne rahattı... Gittikçe insanlar artıyor...

— Ne var sanki boyuna artacak, biraz durgalar ya...

— Evden de merak ederler...

— Bizim hanım da sağolsun, ne desem inanmaz...

— Eve telgraf çeksek...

— Postaneye kadar sanki gidebildik de telgraf çekmemiz kaldı...

Vapurda karşımdaki kanepede oturmuş, politika tartışanlar şimdi önümde dikiliyorlar, hâlâ tartışıyorlar. Mızmız muhalif olanı,

— Görürsün, diyor, bu hükümet düşer kardeşim...

— Düşmez!

— Düşer!...

— Yahu, düşmez diyorum... Nereye düşecek be! Baksana şu halimize, düşecek yer var mı ki düşsün... Düşmek istese bile düşemez. Hele biriki yıl daha geçsin, düşmek değil, kımıldayamaz bile, çakılır kalır yerine, çok sağlam bir hükümet!

SE — SA

Sevgili dostum Bahri Filfil,

Mektubuna çok teşekkür ederim. Bu cevabımın, postada kaybolmazsa, bir yanda unutulup kalmazsa, denetimden geçebilirse, posta dağıtıcısı zarfın üstündeki adresi okuyabilirse, o zamana kadar da oturduğunuz ev istimlâk edilmezse, sana ulaşacağını umarım.

Kardeşim Bahri Filfil, nişanlımla ne zaman evleneceğimi soruyorsun. Nişanlım bir iş bulabilirse, patronu işde kendisine rahat verirse, yüzvermedi diye kızı işinden kovmazsa, ikimizin aylığıyla bir ev kiralayabilirsek, bikaç parça eşya alabilirsek, başbakanın va'dettiği kalkınma gerçekleşirse, benim aylığım artarsa, ben beni bildim bileli yükseleceği söylenilen hayat seviyemiz gerçekten yükselirse, o zamana kadar beni on yıldır bekleyen nişanlımın sabrı tükenmezse, beni bakanlık emrine almazlarsa, uzak biyere sürmezlerse yada işden çıkarmazlarsa, çok yakında evleneceğim.

Sevgili Bahri Filfil, Safiy'anım teyzeni soruyorsun. Safiy'anım teyze kendisine bakan yedinci doktorun verdiği ilâcı eczanelerde bulabilirse,

hastanede boş yatak bulup ameliyat olabilirse, ameliyattan sağlıkla kurtulabilirse, yine de iyi olamayacağı için Avrupa'da tedavi için döviz bulabilirse, Avrupa'ya gitmek için bineceği vapur batmazsa, yanmazsa, başka bir limanda kalmazsa, vapuru borç karşılığı haczetmezlerse, vapurdaki kaçak eşyalar yakalanmazsa, kendisi de gümrük muayenesinden sağ - salim kurtulabilirse, kocasına hediye kravat aldı diye kaçakçılıktan tutuklanmazsa ,o zamana kadar da ömrü vefa ederse, Allah'ın yardımıyla çok yakında iyileşecektir.

Kardeşim Bahri Filfil, bizim takımın bu yılki durumunu soruyorsun. Bizim takım maçlarda kendi kalesini biraz küçültürse, güneş bizim çocukların gözüne gelmezse, rüzgâr karşıdan esmezse, hakem bizim takımı tutar da haksızlık etmezse, bizim takımın seyircileri çok yüksek perdeden maç yaptığımız takım oyuncularına «Kovaaa! İneeek!..» diye bağırırlarsa ve münasip el ve bilek hareketleriyle onların morallerini bozarlarsa, koçan, kozalak ve şişe atarak kafalarını yararlarsa, her maçtan önce Eyüp Sultan Hazretleri ziyaret edilip çocuklara moral verilirse, bizim takımın şampiyonluğu kesindir.

Bize gelince, biraz yağmur çiseledi diye telefonlar bozulmazsa, telefonlar bozuldu diye havagazı kesilmezse, havagazı kesildi diye elektrikler sönmezse, elektrik söndü diye radyolar bozulmazsa, radyo bozuldu diye su boruları patlamazsa, su boruları patladı diye taşıt sıkıntısı başlamazsa, taşıt sıkıntısı var diye fırınlar ekmeğe zamma kalkmazsa, biz çok mutluyuz.

Amcamı soruyorsun, anlatayım Bahri Filfil...

Amcam Ankara'ya gidip bir yolunu bulabilirse, rüşvet, iltimas, torpil her neyle olursa işini yürütebilirse, sınıf arkadaşı olduğunu söylediği adam kendisini tanımazlıktan gelmezse, tavsiye kartı verirse, lisans alabilirse, bankadan kredi bulabilirse, ticaret işleri açılırsa, o zamana kadar oyratmadan dayanabilirse, işleri çok yakında düzelecektir.

Kardeşim Bahri Filfil, küçük Cengiz, geçen yılki gibi doksan kişilik sınıfta okumazsa, üçlü öğretim yapılmazsa, öğretmensizlikten dersleri boş geçmezse, bütünlemeye kalmazsa, bütünlemeye kalıp da ikinci sınav hakkını kullanabilirse, sınavı veremeyip borçlu geçerse, hiçbiri olmaz da sınıf geçme için bakanlık yeni bir kolaylık icat ederse, Cengiz de bu yıl sınıfını geçecektir.

Kardeşim Bahri Filfil, mektubunda öğrenmek istediğin şeyi de gidip sordum. Sonucu biliyorum: Balık kavağa çıkarsa, kösenin sakalı biterse, manda söğüt dalında yuva yaparsa, kaderili aktenli olursa, güneş balçıkla sıvanırsa, kedi çamaşır yıkarsa, gök kubbeye merdiven dayanırsa, o senin sorduğun iş de kesinlikle olacakmış.

Sevgili kardeşim Bahri Filfil, yine mektubunu bekler gözlerinden öperim.

İNEKLİK

Bu, birinci inek:

Otobüsteydim. Sabahları otobüsler her zamankinden kalabalık oluyor. İlkokul, ortaokul, lise, üniversite öğrencileri var. Saçları alnına dökülmüş bir çocuk, arkadaşına,

— Ödevi yaptın mı? diye sordu.

Arkadaşı,

— Yaptım, dedi.

— Ulan, sen ne ineksin!...

Kendisine inek denilen çocuğa,

— Yavrum, sana arkadaşın neden inek dedi? diye sordum.

Çocuk,

— Çalışıyorum da ondan, dedi, bizim okulda derslerine çalışanlara, «inek» derler.

Bu, ikinci inek:

İkinci ineğe bir resim sergisinde rastladım. Genç ressamlar, sergilenen bir tablo önündeydiler. İçlerinden biri,

— Kırmızıyı ne güzel kullanmış inek! dedi.

Tablonun sahibine,

— Affedersiniz, size neden inek diyor? diye sordum,

— Resimlerimi çok beğendiği için, dedi.

Bu, üçüncü inek :

Bir bürodaydım. Geniş salonda dört genç kız, iki delikanlı çalışıyor. Makinede yazan bayanlardan biri ayağa kalktı. Hepimizin, herkesin gözü onda. Bahar dalı vücudu, meltem rüzgârı esmiş gibi dalgalandı. Başka bir kız,

— Şu ineğe bakın! dedi.

Salondan çıkan güzel kıza,

— Arkadaşınız neye size inek diyor? diye sordum.

— Kıskanıyor, çekemiyor da ondan.. dedi.

Bu, dördüncü inek :

Maçtayım. Oturduğum tribündeki seyirciler, oyunculardan birine,

— İneeek!... İneeek!... diye bağırıyorlardı.

Bağıranlardan birine,

— Neden o oyuncuya inek diyorsunuz? diye sordum.

— Görmüyor musun? Oynayamıyor... Oynayamıyor inek oğlu inek! dedi...

Bu, beşinci inek :

Kahvedeyim. Temiz giyinmiş iki yaşlı adam tavla oynuyorlar. Biri öbürüne,

— Ne inek şansın var Rıza bey, dedi.

Öbürü de,

— Mustâ bey, yani sen de inek gibi zar tutuyorsun, dedi.

Berikine sordum :

—Affedersiniz beyefendi, neden zâtıâlinize inek diyorlar?...

Öbürü cevap verdi:
— İnek de ondan...

Öbür inekler:

Sinemada bilet alıyorum. Arkamdaki güzel, genç bir hanım yanındaki yakışıklı erkeğe,

— Darılma ama şekerim, sen de çok inek-sin! dedi.

Gece Beyoğlu Caddesinde bir kadın başka bir kadına,

— Vay inek karı vay! diye bağırıyordu.

Bir çocuk, yaşlı bir adama,

— Ne inek herif!... dedi.

Bir delikanlı, arkadaşı genç kıza,

— İneklik etme! dedi.

Delikanlıya yaklaşıp,

— Beni ilgilendirmez ama, çok merak ettim de... Neden bu güzel hanıma inek diyorsunuz? diye sordum.

Delikanlının yerine, güzel genç kız cevap verdi:

— Sana ne ulan inek?

— Kusura bakmayın, hanımefendi, bir inek-lik ettim...

YAZ TATİLİNE GİRERKEN

Yazıma, bir büyük Şark mütefekkirinin şu sözleriyle başlıyorum : «Muhalefet, isan tabiatının icabıdır.» Bu sözü, büyük mütefekkir Haydar Sadabâd'ın söylediği bir söylenti olarak söylenmektedir. Bu çok vecîz söz, ciltlerle kitabın içine sığdırılamayacak büyük bir hakikati ifade etmektedir. Evet, muhalefet insan tabiatının bir icabıdır. İnsanoğlu, her kimin oğlu olursa olsun, yerli yersiz herşeye itiraz ve muhalefet etmeye hazırdır. Ve hattâ meşhur bir İngiliz filozofu —Dilimin ucunda ama adı bitürlü aklıma gelmedi — der ki: «İnsan, muhalefet eden hayvandır.» Bugünkü muhaliflere bakınca, bu İngiliz filozofuna hak vermemek elden gelmiyor. Gerçekten de eşek ve keçinin inatçılığını, onların eşekliğine ve keçiliğine verirsek, bütün canlılar içinde muhalefet eden, insandan başka hayvan yoktur. Meselâ, Parlamentonun tatile girmesi meselesini ele alalım. Hepimiz biliyoruz ki, hangi partiden olursa olsunlar, bütün milletvekilleri ve senatörler, yaz hatta bahar gelir gelmez hemen Parlamentonun tatile girmesi için içlerinden can atıyorlar. Ama muhalif partilerden olanlar, sırf muhalefet olsun diye muhalefet edecek iktidarın sinirini bozmaya çalışıyorlar. Be-

reket versin, iş başındaki hükûmetin başında sinirsiz, kemiksiz — tam bifteklik — bir zat var da muhaliflerin kendileri daha çok sinirleniyorlar. Dikkat etmişseniz, milletvekili ve senatörlerin aylıklarının artırılması konusunda da hep böyle olmuştur. Hepsi de içlerinden aylıklarının, yıllıklarının ve yolluklarının artırılması için can attıkları halde, nasıl olsa artacağını bildikleri için, salt muhalefet olsun diye, aylıklarının artırılmasına muhalefet ederler.

Çok rica ederim, Parlamento'nun tatile girmesi kadar tabii ne olabilir ki... Bütün dönem, gazetelerde Parlamento haberlerini hepimiz okuduk. Parlamentoda ne kavgalar, ne gürültüler oldu. Yumruk yumruğa, tokat tokata, tekme tekmeye geldiler, itişip kakıştılar, bol bol söyleşip sövüştüler. E pek tabii olarak, o yaştaki insanlar, bu kadar çalışma sonunda yoruldular ve tatilde dinlenmeyi çoktan hak ettiler. Ve önümüzdeki seçimlerden sonra daha büyük siyasî maçlar başlayacaktır. Bunlara hazırlanmaları gerekir. Boksörler, futbolcular bile, büyük maçlardan önce kampa alınarak dinlendirilir. Elbet politikacıların da tatil yapıp dinlenmek ve böylece yeni siyasî döneme hazırlıklı çıkmak haklarıdır.

Biz, her zaman tatilden yanayız. Onun için de bağırıyoruz: «Atam, izindeyiz!» Şimdi bu sözü şöyle değiştirmek daha doğru olur: «Atam, tatildeyiz!»

ÖNEMSİZ AMA...

Belki önemsizdir ama, bitakım ufaktefek şeyler ötedenberi kafamı yorar. Bunların bikaçını sayayım. Nişan, nikâh, düğünlerin neden gazetelerde ilân edildiğini bitürlü anlayamam. Evlenen evlenmiş, ele güne ne?

Pantalon paçaları neden kıvrıktır? Erkek ceketlerinin yakası ne işe yarar? Yıllardanberi milyonlarca milyon insanın pantalon paçalarında, ceket yakalarında boşuna harcadıkları kumaşı düşünür dururum, kaç yüzbin çıplağı giydirir kuşandırırdı.

Ölüye, cenazeye giden çiçeklerin anlamı nedir, neye yarar? Ya şu kravat? Nice para dökmüşüzdür şu kravata. Ne işe yarar? Salt güzellik için mi? Kravatın erkek gırtlağına verdiği güzelliği de hiç mi hiç anlayamıyorum. Üstelik gerdan yağı ile cilâlanmış, lekelenmiş, sürtüne sürtüne erimiş kravatın insanlara verdiği zibidilik, çirkinlik de caba...

Bir de şu bayrak gösterisini anlamıyorum. Nisan ayı içinde yurdumuza gelecek misafir bir Cumhurbaşkanını karşılama töreni için elli bin liralık bayrak ısmarlanmış. Bir yabancı devlet

başkanının yurdumuza gelişi elbette sevinilecek bir olaydır. Ama, ceket yakası, pantalon kıvrığı, düğün ilânı, çelenk, kravat gibi ellibin liralık bayrağı da anlamıyorum.

Ellibin lira bişey değil. Bir memlekete yılda on yabancı devlet başkanı gelse, bayrak parası yarım milyon lira eder, yine bişey değil. Ne yandan alsanız bişey değil.

Belki önemsiz, belki küçük ama, kafam ikidebir bu küçük önemsiz şeylere takılır durur. Misafire daha bir yararlı olacak biçimde davransak nasıl olur, diye hep düşünürüm.

KEÇİBOYNUZU

Bir gazete ne yapılır? Önce okunur. Ondan sonra paket yapılır, rafa serilir, eskiciye satılır, atılır. Ama önce okunur. Okurlar, gazeteyi okumak için alırlar.

Şimdiye dek bir gazetenin kaçta kaçını, ne kadarını, nerelerini okuduğumuzu hesapladınız mı? Elimde Amerikan Üniversitelerinin gazetecilik fakülteleri için hazırlanmış bir kitap var. Bu kitapta, bir gazetenin kaçta kaçının okunduğu hesaplanmış.

Pişirip yemek için aldığımız bir tavuk düşünelim. Diyelim üç kilo gelen bu tavuğun tüylerini, bacaklarını, içini, başını, kemiklerini attıktan sonra tavuk diye yediğiniz bir kilo bile yoktur.

Acaba okumak için aldığımız bir gazetenin nekadar yerini okuruz? Pazar günü üşenmeden, bunu hesapladım.

Önümde bizim altı sayfalık gazetelerimizden biri, hem de en iyilerinden biri var. Bütün gazetenin yüzeyi 14616 santimetre kare geliyor. Bunun 3120 santimetre karesi, üzerine yazı ve resim basılmıyan boşluklar, beyaz kâğıttır. 2420 santimetre karesi resimdir. 3590 santimetre karesi ilândır. 1775 santimetre karesi romandır. 1100

santimetre karesi de, vitrin dediğimiz gazete haberlerinin, yazılarının başlıklarıdır. Geriye gazetede gazete diye okunan yer olarak 2611 santimetre kare kalır.

Bu hesaba göre, bir gazetenin yüzde yirmibeşi ilân, yüzde yirmibiri kâğıt boşluğu, yüzde onyedisi resim, yüzde onüçü roman, yüzde sekizi başlık, geriye kalan yüzde onaltısı da gazetenin özü, asıl okuduğumuz bölümdür. Bunun da yarısı spor ve sinema!

Nasıl? İşte bir gazetenin teşrihi bu. Şimdi sizin de benim gibi biraz şaşırdığınızı anlıyorum. «Yüzde onaltı hiçbişey..» diyorsunuz. Evet, hiç bişey olmasına hiçbişey ama, biz de gazete diye işte bu hiçbişeyi okuyoruz. Hiçbişey deyip geçmeyin, dördüncü kuvvet dedikleri basın, işte bu, «hiçbişey» dir. Hiçbişeyken böyle kıyametler kopuyor, ya bir de çok bişey olsaydı, aman Allahım, kim bilir neler olurdu?

DOĞUŞTAN OLMALAR!...

Yaşlıca bir yazarın genç bir sanatçıya bir dergide «Memleketimin doğuştan sanatçı güzel evlâdı» diye başlayan bir mektubu yayınlandı. Düşündüm; acaba genç sanatçı da yaşlıca yazara cevap verse, mektubuna «Memleketimin doğuştan sanatçı güzel babası» diye mi başlıyacaktı? Eski kuşağın «Şair-i mâderzâd» ları, yeni kuşağın doğuştan olma'ları olup çıktı. Diyelim, bir yapı için mimarlar arasında bir yarışma açılır. Mimarlar yarışmaya katılır. Birinci seçilen proje bir doğuştan olma yetkiliye sunulur. Doğuştan olma projeye bakar, bakar, beğenmez. Pantalonunun arka cebinden çıkardığı cıgara paketinin üzerine bişeyler çizer, çiziktirir.

— Yapı, işte böyle olacak! der.

Yapı da böyle, yol da böyle... Parası olup ev yaptıracaklar, kendilerini doğuştan mimar sayar, evlerinin plânlarını kendileri yaparlar. Parası olup film yapanlar, doğuştan senarist, doğuştan rejisör olduklarından herbişeyi kendileri yaparlar.

Bize bu doğuştan olma'lık tarihimizden miras kalrnış. Alaylı, okulluya her zaman düşman. Otuzbir Mart ayaklanmasında yobaz, Sultanah-

met alanında doktor yüzbaşısının yakasına yapışmış :

— Mektepli misin, alaylı mı?

Mektepli dese, can elden gidecek.

Doktor,

— Aman Molla, görmez misin doktorum. Hiç mektepli doktor olur mu? Elbet alaylıyım, demiş de canını kurtarmış.

Saraya yakın olanların çocuklarına, doğar doğmaz nişanlar, madalyalar takılırmış. Hepsi de doğuştan kahraman. Sanki rahm-i maderde meydan savaşı kazanmışlar. Öte yandan okulunda okumuş, çalışmış, çabalamış olanlar terfi edeceğiz, diye bekliyedursun, beriyanda bakmışsın zırt diye bir Kolağası, bir Binbaşı, bir Miralay, bir Paşa doğuvermiş.

Doğuştan paşalar şimdi kalmadı ama, doğuştan olma hazırcılığı hâlâ içimizde yaşıyor. Her iş «armut piş, ağzıma düş» olsun istiyoruz.

Okullarda bile çalışkan öğrencilerle «inek» diye alay ediyorlar. Çalışmak «ineklik», çalışmadan geçmek zekâ. Çünkü bütün yavrularımız, babaları gibi, «ağızdan dolma, kulaktan kapma, doğuştan olma» lığa özeniyorlar. Dünyanın en büyük aptallığı olan kurnazlığı, açıkgözlüğü «doğuştan olma» zekâ sanıyoruz. «Aman ne mütmiş, ne eşsiz zekâ!» diye hayran olduklarımıza bakın, hepsi de birer hazırlöpçü doğuştan bilgiç değil mi?

Gerçekten yetenekli olan şairler, karikatürcüler, yazarlar var; ama doğuştan olma'lıklarına güvenip, işin gücüne, zoruna göğüs ver-

niyor, nazik bedenlerini sıkmıyorlar. Değer, kalıcılık doğuştan olma'ların değil, sanatın çilesini çekenlerin, bilimin zoruna, çalışmanın zorluğuna katlananların hakkıdır.

Affedersiniz, bir eşek insan gibi konuşuyor. «A... Eşek konuştu!» diye şaşırıyoruz. «Aman bizde konuşan eşekler de var!» diye seviniyoruz. Biz, konuşan eşek değil, yük taşıyan eşek, buna karşılık yük taşıyan insan değil, konuşan insan istiyoruz.

Nasıl etsek de bize doğuştan olma'ların değil, sonradan olma'ların gerekli olduğunu anlasak...

BİLMECE — BİLDİRMECE

Ne bir kelime eksik, ne bir kelime artık... Olay gazetede nasıl yazılmışsa, işte aşağıya, olduğu gibi alıyorum:

«Film yıldızlarından F. ile arkadaşı dansöz Ç. Beyoğlu'ndaki H. lokantasına gitmişler. Burada yine film yıldızlarından M. ile A. ya rastlamışlardır. F. ile M. birbirlerine kızgın olduklarından M. Arkadaşı A. ya söyler gibi yaparak Ç. ye sataşmaya başlamıştır. F. de A. ya hakaret etmiştir. Tam bu sırada F. nin eski sevgilisi T. sinema artisi E. ile birlikte H. lokantasına girip, M. ve A. nın masasına oturunca, F. kıskançlıktan M. nin kafasına tabakları, çatalları atmaya, Ç. de E. ye eline ne geçerse, bardak, çatal, bıçak atmaya başlamıştır. M. ile A., F. ile Ç. ye hücum ederken, F. ile Ç. de T. ile E. ye saldırmış, bu sırada H. lokantasının sahibi K. T. ye giderek...»

Bir parçasını yukariya aldığım, geometri problemi, yada bir matematik denklemi gibi yazılmış haber bir gazetenin birinci sayfasında çıkmış, birinci sayfaya da sığmadığı için beşinci sayfaya dönmüştür.

Gazetenin yine o sayısında bir haber daha:

«S. adında bir kadının kocası C. aleyhine aç-

tığı boşanma dâvasında S. kocası C. nin kocalık vazifesini yapmaktan âciz olduğunu söyleyince C. «Ben K. adında bir kadınla metres hayatı yaşıyorum, Z. B. V. adında metresimden üç çocuğum var.» demiştir. Bunun üzerine S. kocası C. ve metresi K. nin...»

İşte gazetelerimizin durumu bu. Bir de muhalefet kalkıp, basın hürriyeti yok, diye etmediğini koymuyor. Üstelik bikaç başyazarımız, basına baskıyı protesto için, Gandhi'nin yolunu tutmuş, başyazı yazmıyorlar. Oysa, şu yukarıya aldığımız haberlerden de kolayca anlaşılabileceği gibi herşey yazılabiliyor, sen yazmasını bil yoksa...

Kime çatmak istiyorsun? Diyelim, iktidardan Bay Affan Metiner'e... Yada Bay Cemal Çetiner'e... Adlarının baş harflerini yazdın mı, oldu. Okurlar, anlayacağını anlar. Örneğin yazı ustası bir başyazarımız, şöyle bir başyazı döktürse, kötü mü olur:

«A. M. nin üniversite bağımsızlığında G. B. gibi nabza göre şerbet verilmesini savunması, Y. nin bu düşüncede K. ile P. ye aykırı kanıda olduğunu, oysa C. P. ile Z. nin P. Z. V.'e uyarak bu yolda yürümesi, imzaladığımız İnsan Hakları Anayasası'na aykırıdır. Ş. B. K. demokrasisinin gereklerini R. Z. ve N. H. dan... L. ile M. nin C. S. ve Ş. O. ya göre...»

Bu yazının sonu nasıl mı bağlanır? Kolay... Hani bitakım yazıların arasına, anlamsız harflerden bir satır karışır da düzeltenin de gözünden kaçar ya... Yazı arasında şu türlü satırlarla: «Zrrtprsss tırrr!... Carrttt... Mu...» Çok kar-

şılaşmışınızdır. İşte öyle, bu harf rümuzlarıyle **yazılan baş yazısının** sonu da öyle biter:

«Tırr... Zaaarrrttt... Cucucurrk gıccvvoooor varrrt...»

Şimdiki zamanda leb demeden leblebiyi anlamalı; okuyan yazandan anlayışlı gerek...

Abdülhamid zamanında olsa kolay, altı üstü, «yıldız», «burun» gibi üç dört kelimeyi kullanmadın mı, istediğini yaz. Şimdi öyle mi ya? Kahve, çay, gaz, çivi, demokrasi, boya, para, borç, muhtariyet, şerbet, nabız, hürriyet, üniversite... Yazamazsın bunların hiçbirini. Hani bir hapishane türküsü vardır:

«Mapusluk bir şey değil,
Sevdalık var bir yandan!»

diye...

Yazmasına yazarsın ama, «Mapusluk bişey değil, para cezası var biyandan». Yazının para cezası, yere tükürmenin, tramvaya asılmanın belediye cezalarına da benzemez. En küçüğü 77777 lira 77 kuruş, 7 onda 7 para gibi... Yahut 99999 **lira 999 kuruş**, 9 otuz para... Amortisi çıksa, insanı sürüm sürüm süründürmeye yeter de artar bile... Kesesine güvenen borazancı başı, dilediği gibi yazar. Bize gelince, biz işte bu kadarını yazabiliyoruz.

«Pppııırrrttt... pırpır, cır cır cırrt... Zınnkk.. **Lââ...»**

Anlayanlar, anlamayanlara anlatsın.

İLERLEYELİM BEYLER!

Dünya ileriye gidiyor. Hergün biraz daha, hayır, hergün daha, daha çok ilerliyoruz. Teknik ilerliyor, uygarlık ilerliyor, insanlar ilerliyor, herşey ilerliyor.

İlerliyelim Beyler! Baş döndürücü hızla dünya ilerliyor. Biz de ilerliyelim.

Avrupa'ya bakın! Onlar bize göre çok ileriçe ama, yine de ilerliyorlar. Hele Amerika... Ne hızla ilerlediklerine bakarken, insanın gözü kararıyor, başı dönüyor. Ya Asya... Bildiğimiz Asya değil, ilerledi, ilerliyor, ilerliyecek de... Şu Afrika'ya baksanıza... Soluk soluğa ileriye koşuyor.

İlerliyelim Beyler!.

Hayat bir koşudur, bir yarıştır. Her oğul babasını, her kız anasını geçiyor. Bugün dünden, yarın bugünden ileri... yürüyelim, ilerliyelim. İlerisi bizimdir, ilerliyelim.

İlerliyelim Beyler!

Sanat ilerliyor, bilim ilerliyor, demokrasi, basın, hürriyet, evet evet herşey ilerliyor.

*

Şimdi bu ilerliyelim lâfı da nereden çıktı, diye düşünen olur içinizde. Bunu ben söylemiyo-

rum. Otobüs biletçisi, kara kuru, sıska, eli yüzü kir içinde bir oğlan söylüyordu. Kadıköy alanında halk otobüsüne bindik. İçerisi tıklımtıklım. Giren pişman, girmiyen pişman... Otobüs biletçisi bağırıyor :

— İlerliyelim Beyler, ilerliyelim!...

Herkes birbirini itip ilerliyor. Arkadan ha bire yeni yolcular doluyor. Otobüs biletçisi avaz avaz bağırıyor :

— Önde yer var! İlerliyelim Beyler!..

İlerliyoruz. Bizim ilerlediğimiz yok, arkadan itiyorlar. Arkadan ittikçe, biz öne sıkışıyoruz. Ayak ayak, parmak parmak öne itiliyoruz. Biletçi, yeni yolcuları içeri tıktıkça, gırtlağı yırtılarak bağırıyor :

— İlerliyelim Beyler!..

Biletçinin bağırması, yolculara da geçti. Herkes birbirine,

— İlerliyelim Beyler!... diye bağırmaya başladı.

En öndeki şoför bile bağırıyor :

— İlerliyelim Beyler!..

Herkes biraz ilerliyor. İlerliyor ama, otobüsün içinde ilerliyor, otobüsün ilerlediği yok.

— İlerliyelim Beyler! İlerliyelim Beyler!.. derken, ben ilerliye ilerliye otobüsün ön kapısının ağzına kadar geldim. Arkadan yeni yolcular binip, biletçi her «ilerliyelim» diye bağırdıkça, beni itiyorlar. Ben ön kapının iki tutamağına can havliyle yapıştım. Arkamdaki,

— İlerliyelim Beyler!.. diye bağırdı.

— Bir adım ilerlemem! dedim.

Otobüs kapısını, kale kapısı gibi, kanımın

son damlasına kadar savunmaya karar verdim. Arkadan bir zorlu akın daha oldu, eski otobüsün kapısı açıldı, kendimi yerde buldum. Otobüs de kalktı. Ben arkasından bakakaldım. İçerde biletçi hâlâ,

— İlerliyelim Beyler!. diye bağırıyordu.

*

Olduğum yerde, kendikendime,

— İlerliyelim Beyler! İlerliyelim Beyler!... diye söyleniyordum.

Bir tanıdık yanıma geldi,

— Ne o yahu, dedi, kazık gibi olduğun yere kakılmışsın, boyuna ilerliyelim diye söylenip duruyorsun?...

Ona da,

— İlerlemeliyiz, dedim. Dünya ilerliyor, teknik ilerliyor, medeniyet ilerliyor. Biz de ilerlemeliyiz. Otobüs biletçisi bile «İlerliyelim Beyler» diye bağırıyor.

Tanıdığım,

— Doğru, dedi, ama biz de az ilerlemedik hani...

Arkaya baktım. Durağın bir başından öbür başına gelmiştik.

ADINI ÖĞREN DE GEL!

— Amca, annem selâm söyledi. Dedi ki... Dedi ki... Dedi ki...

— Ne dedi oğlum?

— Şey, dedi, sizde bişey varmış. Neydi, dur bakayım. Amaaan aklıma gelmedi işte. Dilimin ucunda...

— Haydi git, adını öğren de gel!

*

Seçini üstü gazeteler halkın nabzını yokluyor. Bu iş için muhabirler ilçe ilçe, köy köy dolaşıyorlar.

Benim Kadıköy'den Karaköy'e gidecek zamanım yok. Onun için ben de halkın nabzını Kadıköy vapurunda yokluyorum. Vapurun içinde dolaşıyor, konuşmalara kulak veriyorum.

*

Vapurun ikinci güvertesinde, bir çenber sakallıyla, yün çoraplı ayağının birini altına alıp bağdaş kurup oturmuş arkadaşı konuşuyor.

— Siz kime vireceğiniz?

— Ben oldum bittim Demirgırattanım.

— Temiz nâsiyenizden belli.

— Siz?

Çenber sakallı «Tecvid» üzere heceleri uzatarak,

— Demokk'râât!.

Dedi, sonra âmin der gibi, elini yüzüne götürüp sakalını sıvazladı.

*

Yine ikincide, alt salondayım. İri göğüslü şişman bir kadınla, iki, üç yaşındaki yaramaz çocuğunu başetmeye uğraşan çiçekbozuğu, saçları aitı aylık yapılmış bir kadın konuşuyor.

— Zor evlâtçığım zor... Bizim damat Dimokırat Partiye girdi de, yine bitürlü düzelemedik. Damat boşuboşuna Dinıokırat Partiye girdiğinnen kaldı.

— Bizimki de Temokrat Partiden teyze. Ama hiçbir hayrını göremedik, gözüm kör olsun... Ayol şöyle otursana çocuk! Babasına çekmiş yunurcak... Otur!

*

Birinci salondayım. Parmağında eşek nalı iriliğinde yüzük, yeleğinin altından gömleği pırtlamış biriyle, çipil gözlü, göz kapaklarını kırpış kırpış kırpan, kravatının düğümü terden, yağdan parıl parıl olmuş bir adam konuşuyor:

— Düzelecek... Herbişey eveallah düzelecek. Timogret Parti evvel Allahın sâyesinde, bi dört senc daha kalırsa herbişiy düzelir, dümdüz olur.

— Olur Beyfendiciğim, olur... Bakın şimdi Bayezit'i indiriyorlar, Aksaray'ı kaldırıyorlar.

Düzlenecek Beyfendi. Demoğrat Parti düzeltecek inşallah...

*

Lüks güvertedeyim. İki kişi konuşuyor. Biri naylon gömlekli. İçinde atlet fanelâsı da olmadığından göğsünün kılları arasına gizlenmiş, iki kara dut büyüklüğündeki meme başları görünüyor. Öbürü, ilkel insan tipli. Alın dışarda, çene içerde, burun basık, gözler nohut, ağız faraş kadar.

— Yaanış düşünüyorsunuz azizim, yaanış... Demokrat Partiyi bırakmadılar ki... Yâânız bi nokta var...

— Hamdossun hep Temikrattanız. Niye böyle konuşuyosun bilâder?

*

Demigrat mı, Temikrat mı, Dimokrat mı, Demoğrat mı, Timoğret mi, Demikk'râât mı, Demirgırat mı?.

— Amca, annem selâm söyledi... Dedi ki...
— Ne dedi, oğlum?
— Şey... Neydi bakayım?
— Hadi git, adını öğren de gel!...

KURŞUN BORU

— Bayım öne geçmeyin!... Lütfen sıraya girin!

— Ben sizden önce geldim.

— Hayır, siz on beşincisiniz, ben on dördüncü...

— Kuzum, bu adam ne yapıyor içerde? Olur rezalet değil...

— Bir saattir nöbetteyim...

— Efendim, genel helâları çoğaltmak gerekir. Bu sıkışıklığın başka türlü önüne geçilmez.

— Yahu, öndekileeer!... Şu kapıya vurun be! Herif içerde öldü mü, ne oldu?

— Tak, tak, tak!... Hadi arkadaş! Tapusunu mu aldın be!.. Sırada bu kadar adam var.

— Vapuru da kaçıracağım.

— Vapurda gitsenize, daha rahat...

— Gidecek hâl mi kaldı? Burada zor duruyorum zâten...

— Efendim, bu lokanta yemekleri insanın programını bozuyor...

— Affedersiniz, bir ricam var sizden. Sıranızı bana verir misiniz?

— Aman birader, görmüyor musun hâlimi?

— Hadi arkadaş, hadi!..

— Sakın adam içerde sekte-i kalpten gitmesin!...

— Kapıya vurun be!...
— Delikten bakın...
— Görünmüyor.
— Hadi arkadaş, hadiii!...
— Tüh!.. Gördün mü şu olanı...
— Rezillik be...
Şuraya iki tâne daha helâ yapsalar olmaz sanki... Nedir bu kabine buhranı...

— Beyefendi, bilir misiniz, en çok buraya isim vermişiz.

— Evet...

— Bir siz söyleyin, bir ben... Bakalım hangimiz fazla biliyoruz. Başlayın beyefendi...

— Ayakyolu...

— Apteshâne...

— Tuvalet...

— Efendi, sen benden sonra geldin, arkaya geç!...

— Kabine...

—Yüz numara...

— Kapıyı kıralım, nedir bu iş yahu!...

— Arkası tıkandı...

— San numero...

— Memişhâne...

— Dablı yu si.

— Ke...

— Aman durun, içerden tıkırtı geliyor.

— Galiba çıkıyor...

— Bayım, sıra bende...

— Kapıyı açıyor galiba...

— Herifi merak ettim.

— Açıldı...

— Çüşşş!... Yavaş be...

— Amma kaçıyor!...

— Vay anasını, helâ musluklarının bütün kurşun borularını sökmüş...

— Boşuna değil... demindenberi içerde...

— Kaçıyor...

— Polis!...

— Tutun şunu...

— Tutacak hal mi kaldı birader? Kıpırdayamıyorum...

— Kaçırdık...

— Kaçtı...

— Lütfen sıraya girin!..

BAŞKAN ARANIYOR

Her ülkenin kendine göre sıkıntısını çektiği bişey var. Alalım Almanya'yı. Orada kadınlar koca bulamıyorlarmış. Fransa da başbakan bulamıyor. Her nedense şu Fransızlar yıllardanberi başbakan sıkıntısı çeker. İnsanın aklı durur. Nasıl olur da bir ülke başbakan sıkıntısı çeker, anlaşılır şey değildir. Kimbilir, belki Fransızlar da bizim kahve sıkıntısı çekmemizi anlayamazlar.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Fransızlar bir başbakan bulabilmek için neler çekmişlerdir. Buyüzden, zaman zaman bizdeki et, çay, şeker, nalmıhı sıkıntısı gibi, Fransa'da da hükûmet bunalımı baş göstermiştir. Şimdi yine Fransız Cumhurbaşkanı Rene Coty, hükûmeti kurmak için başbakan bulamıyor. Kime gidip,

— Ne olursunuz, lûtfen başbakan oluverin! diye rica etse, bu öneriyi alanlar,

— Aman, beni başbakan yapmayın da kimi yaparsanız yapın, diye yalvarıyorlarmış.

Düşünün, biri, başbakan ol, diye öbürleri, aman yapma, diye rica ediyor. Fransa'da şu kadar parti var, hiçbir parti lideri başbakan olmak istemiyor.

Bir de bize gelelim. Bizde biri çıkıp da,

— Başbakan aranıyor! diye şakadan bağır-

sa, yediden yetmişe, herkes iki eli kanda olsa,

— Aman durun. Ben de varım, hakkımı yemeyin. Şimdi geliyorum... diye soluk soluğa koşar da kuyruğa girer. Değil öyle Fransa'daki gibi parti liderlerine, Köprü üstünde durup, ordan geçenlerden birini çevirseniz de,

— Başbakan olur musun? diye sorsanız,

— Ne demekmiş... Böyle şey sorulur mu? Ben zaten günün birinde değerimin anlaşılacağını biliyordum. Elbet, olurum da oynarım bile... der.

Neden böyledir? Neden Fransa'da bir başbakan bulunmaz da, bizde herkes yalnız kendini başbakanlığa elverişli bulur. Çünkü, her yiğitin yüreğinde bir aslan yatar, demişler. Biz de yiğit değil miyiz ya... Bizim yiğitlerin, babayiğitlerin yüreği maşallah hayvanat bahçesi gibidir. O yürekte bir değil, bin aslan yatar.

Şurada kaç insansak, hepimizin ayrı ayrı, göz açıp kapayana dek ülkeyi hop diye kalkındıracak planlarımız vardır.

Kimisi,

— Tavuklar ıslâh edilmedikçe, bu memleket kalkınamaz, der.

Kimisi,

— Kalkınma için mantar yetiştirmeli... der.

Sözlerim, belki abartma gibi gelir. Ama gercek. Memleketimizde Cumhuriyetçi Parti diye bir parti var. O partinin genel başkanı, memleketin kalkınması için noter harçlarının alınmaması gerektiğini ileri sürmüş.

Bir memleketin kalkınmasını, noter harçlarına, ebegömeci yetiştirilmesine bağlayan insanlar bulundukça, orada hiçbir zaman başbakan adayı sıkıntısı çekilmez.

ÜZERİNDE DURMAK

Korktuğumuz, çok korktuğumuz deyimler vardır. Bunlardan biri «Üzerinde durmak...» Gazete haberleri arasında, bir resmi makamın herhangibir iş için «üzerinde duruyoruz» dediğini okuyunca ödüm patlar.

— Eyvaaah, yandık. Yine üzerinde duruyorlar!..

Çünkü, a efendim, bu üzerinde durmak denilen işlemin süresi hiç belli olmaz. Üzerinde ne kadar duracaklar, belli olur mu? Bikez «üzerinde duracağız» diye söz verdiler mi, bigün mü dururlar, bir ay mı, bir yıl mı, on yıl mı, bilinmez. Artık canları ne kadar çekerse, keyifleri ne kadar isterse o kadar dururlar.

Bizde öyle işler vardır, bütün bir kuşak, bir parti, bir hükûmet, bir iktidar üzerinde durmuştur da, kendisinden sonra gelenlere de,

— Aman, sakın unutma. Çok rica ederiz, filân işin üzerinde dur! diye salık vermiştir.

Korktuğum ikinci deyim «parmak basmak»tır. Yine gazetelerde bir resmî makamın filân işe «parmak bastık» dediğini okursam,

— Eyvaaaaah... Yandık yine. Parmak basmışlar! diye bağırırım.

Siz bu basılan parmağı, kapının ziline basılan parmak sanmayin. Bir işe bikez parmak basıldı mı, o iş ortadan kalkar, ama basılan parmak bitürlü kalkmaz.

Korktuğum üçüncü deyim «hassasiyetle»dir. Hani, beterin beteri var, derler. Bunun gibi, bir «üzerinde durmak» var, bir de «üzerinde hassasiyetle durmak» var. Kimi makamlara «üzerinde durmak» az gelir de, her neyin üzerinde duruyorlarsa, o işin üzerinde hassasiyetle dururlar. İşte o zaman,

— Eyvaaah... Bu kez hiç kurtuluş yok. Üzerinde hassasiyle duruyorlar. Yandık! diye bağırırım.

Siz de benim gibi korkup bağırmayasınız diye haberi alıştıra alıştıra vereyim. Yaz geliyor ya... Sağlık kontrollarına hız verilmiş... Bu «hız vermek» de az korkunç deyimlerden değildir hani... Gazete şöyle diyor: «Bu arada kapalı şişe memba suları üzerinde hassasiyle durulmaktadır.»

Şişe üzerinde, hele su şişesi üzerinde durmak, ne kadar hassasiyetle olursa olsun, zordur. Cambazlık ister. Kaynak suyu şişeleri üzerinde hassasiyetle kimler duracaksa, dengelerinin bozulup yuvarlanmamalarını dileriz. Acaba memba suyu şişeleri üzerinde hassasiyetle duranlar ne yapacaklarmış? Gazete, «sulara hile karıştıranlar hakkında kanuni takibat yapılacaktır» diyor.

Şimdi iş biraz anlaşılır gibi oluyor. Bilirsiniz, bişeye başka bişey karıştırmak bir emektir, bir iştir, masraftır. Geçen yıl, memba suyu şişesini

yirmibeş kuruşa kadar içmiştik. Bu yıl sanırım elli kuruş olur. Sucuya,

— Elli kuruşa bir şişe su olur mu? diye sorunca sucu şu karşılığı verecek:

— Ece... bayım, ne yapalım, bu salt su değil ki... Bunun içinde hiyle de var. Hiyle karıştırdığımızdan imâl masrafı bindi, elli kuruş oldu.

Bu şişelerin üzerinde hassasiyetle duranlar, bize su parasından başka bir de hiyle parası ödetmesinler, yeter. Çünkü yaz aylarında su bulunmuyor, bir de hiyle bulunmazsa yanar kavruluruz.

ÇOK ÖNEMLİ IŞİ VAR!

İstiklâl Caddesi'nden hızlı hızlı gidiyordu. Karşıdan gelen birine çarptı,

— Pardon... dedi.

Önünden gideni dirsekleyip solladı.

Birisi arkasından,

— Hasan Bey! diye seslendi.

Seslenen adama dönüp baktı, selâmlaştılar.

— Birader kusura bakma, çok önemli bir işim var. Bana müsaade... dedi.

Kalabalığın içinden kendine yol açarak yürüdü. Karşısından bir adam,

— Vay Hasancığım!... diye kollarını açtı. Kucaklaştılar.

— Yahu... Nerelerdesin? Kaç yıldır görüşemedik...

İşi acele olan adam,

— Affedersin, başka bir zaman görüşürüz. Çok acele, hayati bir işim var da... dedi.

Kalabalığa çarpa çarpa ilerliyordu. Güzel, şık bir genç kadın,

— Ooo Hasan Bey... Nasılsınız? dedi.

Adamı kelimeleri ağzında yutarak,

— Alı Hanımefendi, affedersiniz... Özür dilerim. Çok, ama çok acele bir işim var da... Allasmarladık... dedi.

Önü açık olsa koşacaktı. Bir arkadaşıyla daha karşılaştı. Ona da «hayati» bir işi olduğunu söyledi.

Tünele gelmişti.

— Vay Hasancığım...

Kolurıdan tutan adama sert,

— Bırak Allasen... dedi, beş dakika geç kalırsam mahvolurum.

— Yahu, dur! İki lâf söyliyeceğim.

— Maalesef... diyordu. Kusura bakma... Ölüm dirim işi... İstikbâlim var ortada...

Arkadaşı,

— Ama biliyor musun ne anlatacağım... diye arkasından seslendi.

— Ne anlatırsan anlat... Dinliyemiyeceğim.

— Yahu Galatasaray'a Ankara'da ne oldu biliyor musun?

Çok önemli, hayatî işi olan adam birden durdu. Geriye döndü. Arkadaşının yanına geldi, koluna girdi,

— Anlat Allaşkına... dedi, yoksa yenildi mi? Kaç kaça?

Birlikte yürüdüler. Bir kahveye girdiler.

MAKSADIMIZ LÂTİFE

Yirmi beş yıldan çok var, bizim yerli hokkabazlarımızı göremez olduk. Nasıl? Eski adamlar gibi konuşmak bana yakışıyor mu dersiniz?

Bizim yerli hokkabazlarımız derken, şimdi «illüzyonist» denilen gözbağcıları söylemek istemiyorum. Eskiden çok ünlü hokkabazlar vardı. Çoğu yahudiydi. Sanırım, bunların en ünlüsü Portakalcığlu'ymuş. Sünnet düğününe «hitân ceniyeti» denirdi. Her sünnet düğününe renk veren yahudi hokkabazlar bugün de var mı bilmiyorum.

Yahudi hokkabazlar iki kişi çalışırdı, biri usta, biri de çırak. Konuşmaları, ortaoyunlarındaki Kavuklu-pişekâr konuşmasına benzer. Dilleri, İstanbul yahudi konuşmasıdır.

Ustanın elinde pasvat da denilen şakşak vardır. İkidebir çırağının kellesine, ensesine bu şakşağı indirir. Ustanın öbür elinde boynuzdan boru vardır. Boynuz boruyu öttürünce kalın düdük sesi çıkarır. Başında külâh omuzunda da çanta vardır.

Size yakın tarihten bir yaprak çevirmiyorum. Hokkabazların kendilerine özgü konuşmalarıyla, bugün de yaşasalardı, nasıl hokkabazlık edeceklerini düşünürdüm; işte onu yazıyorum.

*

Usta — (Şakşağı çırağının ensesine vurur) Amman benim pehlivânım!

Çırak — Buyur ustâcım!

Usta — Bu yûn, yûûnlerden nedir oğlancââzım?

Çırak — Bu yûn, yûnlerden perşembe ustâcım...

Usta — (Şaplağı ensesine indirir) Aferin oğlancâzım. Nerden bildiin?

Çırak — Bizim partinin gazetesinde yordum ustâcım.

Usta — Bravo oğlancâzım. Bizim partinin gazetesinde perşenbe yorunces, bu yûn nedir oğlancâzım?

Çırak — Bu yûn, yûnlerden çarşanbadir ustâcım...

Usta — (Şaplağı ensesine indirir) Nereden bildiiin oğlancâzım?

Çırak — Ankara'dan oyle emir yeldi ustâcım...

Usta — Oylayisam, ayda başlayalûm oyuna... Ayda be!... Çal oylayise...

Çırak — (Makamla söyler)

Çarşambadır Çarşamba...
Zirto da zirto zirto...
Çarşambadir Çarşamba...
Zirto da zirto zirtooo...

Usta — Aman benim pelivânım...

Çırak — Buyur ustâcım.

Usta — Ava bu yûn sicak mi?

Çırak — Sicak ustâcım.

Usta — (Şaplağı indirir) Ava bu yûn sovuk be oğlancâzım.

Çırak — Evet ustâcım...

Usta — (Şaplağı indirir) Ava sicak bu yún...

Çırak — Evet ustâcım.

Usta — Sovuk...

Çırak — Monasiptir ustâcım.

Usta — (Şaplağı indirir) Sıcak...

Çırak — Evet ustâcım.

Usta — Sovuk...

Çıark — Sepet ustâcım.

Usta — (Şaplağı indirir) Maşalâ maşalâ... Sen gazeteda yazi yazar misin oğlancâzım?

Çırak — Em da aylâsini ustâcım.

Usta — Oyleyisam yaz yoreliiim...

Çırak — Bozguncular... Mûfteriler... Şaşkinlar... Yalâncilar... Utanmazlar... Kişkirticilar... Dalaveracilar...

Usta — (Şaplağı ensesine indirir) Bunlar nedir pelivânım?

Çırak — Gazetada baş yazi ustâcım.

Usta — Aferin oğlancâzım.

Çırak — Allâ omûrler versin ustâcım.

Usta — Oğlancâzım, maksadımız lâtife... Yelelûm şimdi asıl hunerlerimize...

Çırak — Yelelûm ustâcım.

Usta — (Çadır kapısında biriken seyirciler) — Efendiler! Seyir burada diyil, içerdedir. İçerde em mavalımız, em envâyi marefetlerimiz var, numerolarimiz var. Partimize yirin, içerde episini da yorun... Yeni ünerlerimiz var... Okkâbaz, canbaz, perendebaz, kukla, pandomim, şan, solo, ayriyeten vodvil... Maksadımız lâtife... yirpartiye, yel içerde yor...

Çırak — Evet ustâcım, sepet ustâcım, monasiptir ustâcım.

Usta — Ayda!... Öyleyisam çalalum...

Çırak — Çalalım ustâcım.

GEÇ KALMA YARIŞI

Kentimizde yeni sezonun ilk geç kalma yarışı yapılmış ve çok başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Dün (.....) Genel Müdürlüğü memur ve görevlileri arasında yapılan yarışmaya, aynı gün çok büyük bir futbol maçı da olduğundan, memur ve görevlilerin ancak üçtebiri katılabilmiş, geri kalanlar da — hasta olduklarından — futbol maçını seyretmek için stadyuma gitmişlerdir. Genel müdürse, vites kolu bozulduğundan — tabii arabasının vites kolu — o gün daireye gelemeyeceğini sekreterine bigün önceden telefonla bildirmiş, genel müdür daireye gelemeyince sekreteri genel müdürün yeni aldığı dairesine gitmiştir. (Çok güzel, dört köşe bir dairedir.)

Çok çekişmeli geçen geç kalma yarışmasında alınan sonuçlar ve dereceler şöyledir:

1 — Her zaman olduğu gibi dairenin kapıcısı Maamıtfendi, saat sekizi iki geçe daireye gelerek yine birinciliği almıştır.

2 — Odacılardan Şaban Efendi, saat sekizi kırk dakika on saniye geçe görevine gelmiştir.

3 — Hademe Ayş'anım, sekizi elli dakika on saniye geçe gelmiştir.

4 — Hademe kadrosundan memur olan Rüstem Efendi saat dokuzda gelmiştir.

5 — Memduh Bey — karısıyla o sabah dalaştığından ve karısı kendisini caddeye kadar kovaladığından — yaşamında ilk olarak daireye erkenden, saat dokuzu on geçe gelmiştir.

6 — Basri Bey Saat onu beş geçe gelmişse de, yeni evli olduğundan, hakem heyeti bağışlamıştır.

7 — Bayan Belma Aldanmaz (Yenir yutulur gibi olmadığından dairede gerçekten daktilodur) saat onu yirmi geçe gelmiştir.

8 — Bayan Ayten Batmaz. Güzel bir memur olduğundan her zamanki gibi gecikerek, saat onu kırkbeş dakika, on saniye geçe gelmiştir.

9 — Bayan Nurten Top, daha da güzel olduğu için daha da geç, saat onu elli geçe gelmiştir.

10 — Zeki Sekmez, üç kez kaynanası, iki kez de kaynatası ölmüş olan zavallı bir dargelirli memurdur. Bugün de maça gitmek için, yirmi yıl önce gerçekten ölmüş bulunan babasını bikez daha öldü diye haber verip izin almak niyetiyle saat onbiri beş geçe gelmiştir.

11 — Nazmi Bey, şef olduğundan, her büyük futbol maçı olduğu günlerdeki gibi, saat onbiri on geçe daireye şöyle bir uğramıştır.

12 — Dairede görevi belli olmayıp da bordrodaki aylığı belli olanlardan İzzet Yaylı, memur olduğundan politikayla uğraşamaması nedeniyle o gün partide politika dışı işlerle uğraşması yüzünden biraz gecikmiş, daireye saat onbiri yirmibeş dakika geçe gelmiştir.

13 — Melih Bey, her ne kadar imza defterine saat dokuzda gelmiş gibi, bir arkadaşı tara-

fından imzası atılmışsa da, kendisi daireye saat onbiri kırk geçe gelebilmiştir.

14 — Cicim Melâhat (Kadınlararası geç kalma şampiyonudur. İki yıldır rekoru kırılamamıştır. Üç kez milli olmuştur.) Saat onbiri 50 dk., 3 sn. geçe gelmiştir.

15 — İsmail Can Bey, dün gece, daha önceki gecelerde de yaptığı gibi, içkiyi çok kaçırdığından, el yordamıyla evinin yolunu bulmuşsa da, sabah erken uyanamamış ve bugün daireye gelememiştir. Karısının hastalığı yüzünden gelemediğini yarın bildirecektir.

16 — Metin, her zaman izinlidir. Aybaşından aybaşına gelir, aylığını alır. Sayın Bay P.Z. V.N. in damadıdır.

17 — Mıstaabey (Ha gelmiş ha gelmemiş) ne zaman geldiği belli değildir.

18 — Orhan Alan, karşılama törenine gittiğinden daireye gelememiştir. Demokrasi gereği karşılama törenleri yasak edildiğinden, yarın hasta raporu getirecektir.

Geç kalma yarışmasına çok iyi çalışılmakta ve hergün çok disiplinli antrenman yapılmakta olduğundan, uluslararası geç kalma yarışmasında bir dünya rekoru kıracağımız kuvvetle umulmaktadır.

İNSANIN ENAYİLİĞİ

Banliyö treni çok kalabalıktı. Haydarpaşa'da trenden ilk inen o şişman adam oldu. Yuvarlana yuvarlana koştu. Merdivenden seke seke indi. Haydarpaşa iskelesine vapur gelmemişti. İskelede vapura açılan dört kapının dördünü de fırdolayı döndü. İkinci yolcu salonunun kapısı geç açılırdı. Birinci yolcu salonu erken açılırdı. Ama yolcuların çıktığı soldaki kapı en erken açılanıydı. Vapura herkesten önce girip, iyi bir yer kapmak için kapılar arasında fırfır dönerken, en erken açılan kapının önü başka yolcularla doldu. Şişman adam, onların kimisini iteliyerek, kimisini dirsekliyerek, kimine «pardon» kimine «müsaade eder misiniz?» diyerek yol açа açа en öne geçti.

Vapurdan çıkanların sonu gelince iskele memurları, kapıdan yol verdiler. Şişman adam bir koşu tutturdu. Vapura ilk giren yolcu, o olmuştu. Önce birinci güverteye daldı. Sağa mı güneş gelir, sola mı güneş gelir, diye bir o yana, bir bu yana seğirtti.

Arkasından öbür yolcular vapura doldular. Şişman adam bitürlü oturacak yer beğenemiyordu. Boş ve iyi bir yer bulabilmek için bu kez ar-

kadaki ikinci güverteye yallah etti. Tente olmadığından oraya güneş geliyordu. Kanapeler de doluyordu. Boş bir kanapeye oturdu. Ama vapurun gidişine ters oturmuştu. Beğenmedi. Daha iyi bir yer bulmak için alt kat salona koştu. Orası da dolmuştu. Boş bir yeri gözüne kestirdi. Tam oraya saldırırken, başka biri oturuverdi. Vapurun yanlarındaki kanapelere koştu. Oraları da dolmuştu. Lüks mevki merdivenlerini tırmandı. Boş yer kalmamıştı. İkinci mevki salona indi, dolu... En alta indi, dolu... Bir daha güverteye çıktı, dolu... Hiç olmazsa, rahatça ayakta duracak yer olsun, yeter... Aşağı yukarı, o yana bu yana indi çıktı, koştu durdu.

Vapur Köprüye gelmişti. Kısa boylu bir adam, şişman adama,

— Nasılsınız Mahmut Bey? dedi.

Şişman adam,

— Hamdolsun, iyiyim, dedi, şu vapurlardan nedir çektiğimiz kardeşim. Oturacak bir yer bile bulamıyoruz. Hep ayakta gidip geliyoruz.

4 MART HEPİMIZE MUTLU OLSUN

Yarın 4 Mart'tır. Bu büyük, bu kutsal gün, hepimize kutlu ve mutlu olsun. Bütün okurlarımızın 4 Mart gününü candan kutlarız.

Bu kutsal ve büyük günün anlamı ve önemini ve değerini çok iyi kavramamız gerekir ve bu kutsal güne lâyık olabilmek için elimizden gelen çabayı göstermeliyiz.

4 Mart gününün neden kutsal ve değerli bir gün olduğunu hiç düşündünüz mü? Ne yazık ki böyle bir günün değeri pekçoklarınca bilinemediğinden, bu kutsal günün anlam ve önemini sıksık anlatmak zorunda kalıyoruz. 4 Mart günü niçin büyük, niçin kutsaldır? Çünkü Türk halkı ancak ve ancak yılın yalnız bu günü çalışma olanağına sahiptir. Bilindiği gibi, insanlar çalışarak ilerleyebilir ve bir ülke, halkının çalışmasıyla gelişebilir. Yurdumuzu, gerikalmış bir ülke durumundan kurtarmak için bütün yurttaşlarımızın çok çalışmaları gerekir. Ama lütfen söyler misiniz? Ne zaman çalışacağız? Bayramlardan, tatillerden boş bir zaman kalıyor mu ki, aman fırsat bu fırsattır diyerek çalışabilelim? Yurdumuzda her Tanrı'nın günü bir bayramdır; ya dinsel bayramdır, ya ulusal bayramdır, ya bir il yada ilçemizin kurtuluş günü bayramıdır, ya seçim vardır, ya nüfus sayımı vardır, ya büyük bir futbol maçı vardır, ya cumartesi - pazar tatilir, ya bir karşılama - uğurlama töreni yada bir açılış töreni vardır, ya çalıştığımız yerin kuruluş günüdür, ya büyüklerden birinin ölüm yıldönümüdür. Bütün bunların hiç-

birinin olmadığı günlerde de ya ailemizden birinin yaşgünü, ya düğün, ya nikâh, yada sünnet düğünü vardır.

İşteee, öyle sanıyoruz ki, yarınki 4 Mart gününün anlam ve önemi iyice anlaşılmıştır. Yarın bayram mayram olmayan, tatil matil olmayan bir gündür. Bayramlardan, tatillerden bize çalışabilmemiz için ancak kala kala işte yarınki 4 Mart günü kalmıştır. Bayramdan, seyrandan, tatilden matilden yakamızı, paçamızı kurtarabildiğimiz böyle tarihsel ve kutsal bir günün değerini bilip ona göre çalışmalıyız. Düşünelim ki, çalışabilmemiz için yalnız yılda bir güncük... Bir gün çalışıp bir yıl geçineceğiz. Bu fırsatı da kaçırırsak, bundan sonra bayramsız bir günü ele geçiremeyeceğiz. Unutmayalım, yılın bayramsız geçecek tek çalışma günü olan yarınki 4 Mart günü öyle çok çalışalım ki, bizi üçyüz yıl geride bırakmış olan Avrupa'ya, Amerika'ya yetişelim; bu yılın 4 Martında çalışıp yetişirsek, gelecek yılın 4 Mart'ında da inşallah onları geçeriz.

Şansınız yok da, 4 Mart gününde sizin yada ailenizden birinin yaşgünü, doğumgünü filânsa, yada evliliğinizin yıldönümünü kutlayacaksanız, ne yapıp edip yılın bayramsız başka bir gününü bularak, o gün bütün gücünüzle çalışmalısınız.

Yılda tek çalışma fırsatı bulacağımız yarınki 4 mart günü için ne denli övünsek, bayram etsek azdır. Evet, yarın bayramdır. Sayın okurlarım, hepinizin 4 Mart bayramı kutlu ve mutlu olsun!

4 Haziran 1962 (Zübük)

MUTLU BİR ÇİNGENE PALAMUTU

Adam çingene palamutunu çok severmiş. Kayığın içinde oynar oynar görünce,

— Ver bir tane! demiş.

Sudan yeni çıkmış diri diri balığı alıp evine getirmiş. Karısına,

— Hanım, canım çekti, pişir şunu da yiyelim... demiş.

Kadın çingene palamutunu görünce, kıyametleri koparmış :

— Sen evde bir damla su olmadığını bilmiyor musun? Musluklar bir aydır akmıyor. Biz susuzluktan suratımızı yıkıyamazken, balığı ben nerde yıkayayım?

Adam,

— Canım iyi suyla yıkayıver, diyecek olmuş.

— İyi su mu? İyi su nerde? Susuzluktan dilim damağım kurudu. İyi su bulsam ben içerim. Sucu bir haftadır uğramıyor. Sucularda, bakkallarda su yok...

Adam, çingene palamutunu yemek için her şeye razı. Karısına,

— Canım, kızma, demiş... Mübarek denizden çıkma, tertemiz. Varsın, yıkanmasın. Yıkamadan, şöyle zeytin yağında kızartıver.

Kadın küplere binmiş:

— Sen benimle alay mı ediyorsun? Zeytin yağı nerede? Bilmezmiş gibi bir de konuşursun. Ne zamandır bakkallarda zeytin yağı bulunmuyor.

Adamın niyeti, her ne bahasına olursa olsun, balığı yemek olduğundan,

— Peki, demiş, vazgeçtim, kızartma... Şöyle buğulama yap. Ne su ister, ne zeytin yağı...

Kadın almış fitili, iyice köpürmüş:

— Sen bu eve daha bugün mü geldin? Ben balığı nerde pişireyim? Sanki havagazı varmış gibi bir de konuşuyorsun. Sen benimle alay mı ediyorsun? Havagazı musluklarından eskiden hiç olmazsa hava gelirdi. Şimdi hava bile gelmiyor.

Adam da artık kızmış. Balığı eline aldığı gibi, deniz kıyısına inmiş. Çingene palamutunu kuyruğundan sallamış, sallamış, denize fırlatmış. Çingene palamutu denize bir dalmış, sonra sevinçle havaya fırlayıp:

— Yaşasın Hükûmet! diye bağırmış, yeniden denize dalmış.

NEREYE GİDİYORUZ?

İster aydın olsun, ister halktan bir yurttaş olsun, bugün herkesin memleketin durumunu bilmesi ve birbirine «Nereye gidiyoruz?» diye sorması gerekir ki, durumumuzu açıkça bilip yurttaşlık görevimizi yapalım, gerektiğinde hükümeti de uyaralım; yurttaşlık görevi bunu gerektirir.

Ne yazık, öyle yurttaşlar biliyoruz ki, sabahleyin evlerinden çıktıklarında daha nereye gideceklerini bile bilmiyorlar. İtiraf edeyim ki, bunlardan biri de benim. Eğer bizler, birer yurttaş olarak nereye gideceğimizi bilmezsek, hükûmet nerden bilsin? Biz herşeyi hükümetten bekliyoruz. Şurası bir gerçek ki hiçbir hükümet, ne kadar geniş polis kadrosu olsa, yine de ayrı ayrı her yurttaşın nereye gittiğini bilemez. Değil mi efendim? Buna polis yetemez. Demek ki, biz emniyet makamlarına yardımcı olmak için birbirimizi izleyerek, hatta kendikendimizi ihbar ederek, her yurttaşın nereye gittiğini bildirmeliyiz ki, hükûmet de ona göre nereye gidildiğini bilerek gereken önlemleri alsın.

Olgun kişi, nerden gelip nereye gittiğini bilendir. İşte bu nedenle, yurttaşlarımızın nereye gittiklerini öğrenmek için yaptığımız anket nite-

liğindeki bilimsel incelemenin sonucu çok üzücüdür. Örneğin, memleketin durumunu öğrenmek için bir yurttaşımıza «Nereye?» diye sorduğumuzda, bize «Hamama!» diye cevap vermiştir. Oysa biz, memleketin nereye gittiğini öğrenmek istiyoruz. Bir yada bikaç yurttaş hamama gidiyor diye, bundan bütün memleketin hamama gittiği sonucu çıkarılamaz.

Başka bir yurttaşımız da aynı sorumuza — çok affedersiniz — «Sana ne ulan?» diye karşılık vermiştir. Başka biri de sorumuza «Elinin körüne!» cevabını vermiştir. Ne acı! Gel de böyleleriyle demokrasiyi kur bakalım.

Bir akşam Karaköy'den Kadıköy'e giden vapura binmiştim. Kalabalık yolculara şöyle bir baktım da acaba içlerinden kaç kişi nereye gittiklerini biliyor diye düşündüm ve bunu öğrenmek için vapurun salonundaki yolculara yüksek sesle «Nereye gidiyoruz yurttaşlar?» diye sordum. Hepsi birden «Kadıköy'e!» diye bağırdılar. Yazık, çok yazık! Bunun üzerine «Ben size vapuru sormuyorum, memleketi soruyorum, memleket nereye gidiyor? diye bir daha sorduğumda ordan biri «Memleket hiçbir yere gidemez, olduğu yerde duruyor!» dedi.

Bu vurdumduymazlığın sonu nereye varacak? Nereye gidiyoruz yurttaşlar?

3 Eylül 1962 (Zübük)

SERMAYEYİ ÜRKÜTME

- Dünyada en korkak şey sermayedir.
- Hainler korkak olur.

— Şşşt!

— Ne var?

— Yavaş!

—Neden?

— Halâ soruyorsun... Sana kaç kez söyledim, sermaye ürker diye...

— Ben sermayeyi ürkütecek bişey yapmadım...

— Olsun... Sen bişey yapmasan da o yine korkar. Zaten ürkmek için bahane arıyor.

— Peki, peki...

— Şşşt! Şişt dedik ya...

— Canım, ben ne yapıyorum ki...

— Sermaye bu, başka şeye benzemez, hemen ürküverir. Bak yine...

— Ne yapıyorum yahu?

— Daha ne yapacaksın, öksürüyorsun... Aman yavaş, sakın kapıyı hızla açayım deme. Kapı gıcırdar filân da...

— Peki.

— Yavaş yürü yahu... Yere yumuşak bas!

— Yavaş yürüyorum ya işte...

— O sana göre yavaş... Hey, sana söylüyorum, daha da yavaş.

— Allah Allah... Bundan yavaş yürünür mü?

— Yürüyeceksin elbet... Yoksa niyetin sermayeyi mi ürkütmek?

— Ne diye ürkütecekmişim... Sermayeden bana ne? Ürkmesin...

— Elinde mi ürkmemek... Sermayedir ürker, Allah onu ürkek yaratmış.

— Ürkerse ürker... Ben ne yapayım?

— Ne yapacaksın, daha yavaş yürü... Parmaklarının ucuna basarak...

— Peki.

— Şşşşt!

— Ne yaptım yine?

— Sen lâf anlamaz mısın be, sermayeyi ürkütüceksin yahu...

— Kardeşim, parmaklarımın ucunda yürüyorum ya işte, daha ne yapayım?

— Evet ama, döşeme tahtalarını gıcırdatıyorsun. Yani bu sermaye bir ürkerse yandık, gitti gider... Yavaş!

— Olur.

— Yavaş dedik ya...

— Canım bu kadarcık sesi insan duymaz ki...

— İnsan duymaz ama, sermaye duyar... Sermaye insan mı?

— Ne peki?

— İnsan dışı bişey... İnsanlıkla hiçbir ilişkisi yok. Gayet ürkek ve çok korkak. Bir ürktü mü kaçar...

— Öyleyse hiç yürümeyeyim... En iyisi durmak.

— Evet, kımıldama! Şşşşt!

— Ne yaptım?

— Ürküteceksin be...

— Bişey yapmadım ki...

— Elini, kolunu kıpırdatıyorsun.

— İyi, bundan sonra **kıpırdamam.**

— Şşşt!

— Kıpırdamıyorum ki...

— Kıpırdamıyorsun ama, yüksek sesle konuşuyorsun. Sesinden ürkerse kaçar...

— Konuşmayalım mı yani?

— Anlatamıyorum ki... Fısıldayarak konuşalım.

— Peki, peki... Aman ürkmesin de...

— Evet, o tek ürkmesin de... Bak yine...

— Ne yaptım yahu?

— En sonunda sen bu sermayeyi ürkütecek-sin. Kaşlarını oynatıyorsun kardeşim.

— Ondan da mı ürker?

— Ürker ya... Sermaye herbişeyden ürker.

— Ne cenabet şeymiş bu sermaye...

— Şşşşt!

— !.....

— Pssst!

— Ne konuştum, ne kaşımı oynattım, yine ne oldu?

..

— Hapşırdın be... Urker bu namussuz.

— Peki, peki, hapşırmam da...

— Şşşşt!

— Hapşırmadım, konuşmadım, kımıldamadım. Yine ne oldu?

— İçini çektin.

— Ne olmuş içimi çekmişsem?..

— Anlamlı anlamlı içini çektin... Sermaye alınır bundan.

— Peki canım, içimi de çekmem...

— Şşşşt!

— Aman bee... Öff! Artık yeter!

— Hah, işte en sonunda ürküttün sermayeyi. «Bu sermaye huysuz bir cenabettir, ürkerse kaçar gider» demedim mi ben sana... İşte, ürküttün, kaçtı. Şimdi n'olacak? Ürkütme ulan şu sermayeyı be, ürkütme!

6 ğustos 1962 (Zübük)

RAKKAMLAR KONUŞMALI

Öyle bir kargaşalık içindeyiz ki, artık söz ayağa düşmüştür. Önüne gelen her konuda konuşuyor, eline kalemi alan aklına geleni yazıyor. Bu durum karşısında ulusal sorunlarımızı açıklıkla görmek olanağı kalmamıştır.

Kimisi planlama üzerinde dururken, kimisi yatırım, kimisi hızlı kalkınma için dış yardıma önem veriyor. Bu yöntemsizlik kamuoyunun oluşmasına engel olduğu gibi bir kargaşalık da doğuruyor. Oysa sorunlarımız bilimsel yöntemle ortaya konsa ve rakkamlar konuşturulsa bütün sorunlarımız açıklığa kavuşmuş ve çözümlenmiş olur. Gerçekten de bilimsel olarak rakkamlarla açıklanınca sorunlarımızın aydınlığa kavuştuğu görülecektir. İşte biz bunu yapmaya çalışacağız.

*

Önce nüfusumuzun yüzdeüç arttığını gözden uzak tutmayalım. Buna karşılık ulusal gelirimiz yüzdeiki azalmaktadır. Bu durumda yüzdeyedi oranında yatırım gerekir. Ulusal gelirimizin yüzdealtmışını sağlayan memur ve ücretliler ise ulusal gelirden ancak yüzdeondokuz oranında pay almaktadırlar.. Öyleyse ne yapmalıyız? Şimdi de yine rakkamlarla onu açıklayalım. Yüz-

deyedi yatırımı, yüzdeüç nüfus artışıyla çarpıp dörde bölmeli, kalanı yüzdeondokuzdan çıkarır, yüzdebeşe bölerseniz ne kalır? İşte bütün sorun burda. Her ne kalıyorsa işte o elde kalana yüzdealtmış ekleyip ondaüçle çarptıktan sonra yüzdeüçbuçuğa bölelim, ne çıkar? Ne çıkarsa çıkar, işte o çıkanı on yılda yüzde 980 oranında artan geçim pahalılığıyla toplarsanız, buna bir de 58 95 61 (bizim evin telefon numarasıdır) ekledikten sonra ne olur? Hah işte bizim bugünkü durumumuzu açıkça ortaya koyar.

*

İşi ağız kalabalığına getirmeden, yukarda yaptığımız gibi rakkamları konuşturmak gerekir. Rakkamlar konuşturulunca görülecektir ki, sıfıra sıfır, elde var sıfır sonucuna varılır ki, durum hiç de umutsuz görünmemektedir. Sayın başbakanımızın söyledikleri de, bizim anlattıklarımızdan başka bişey değildir.

Not — Rakkamları konuşturup bilimsel gerçeği ortaya koyarken, isterseniz, kafanızın yarı çapını boyunuzla çarpıp kilonuza bölebilirsiniz; o zaman sonuç daha bilimsel ve sağlam olur.

13 Ağustos 1962 (Zübük)

İYİ BİR YER

Bütün komşuları iyi bir yere gitmişlerdi. İyi bir yere gitmiş oldukları için de övünüyorlardı.

Onlar da komşularının gittiği bu iyi yere gitmek istiyorlardı. Ama bu iyi yer neresiydi, nerdeydi? O iyi yere nasıl gidilirdi?

İyi yeri arayıp bulmak için yola koyuldular. Gittiler, gittiler, az gittiler, uz gittiler, dere - tepe düz gittiler, iki yaz bir güz gittiler, sonunda önlerine çıkan çok yaşlı bir adama, o iyi yerin nerede olduğunu sordular. Yaşlı adam onlara,

— Sağdan gidin! Sağdan, sağdan gidin, hep sağdan gidin! dedi.

Gittiler, gittiler, az gittiler, uz gittiler, gece - gündüz gittiler, sonunda gördükleri bir sakat adama, o iyi yerin nerede olduğunu sordular. Sakat adam koltuk değneğine tutunarak onlara,

— Sağa sapın, doğru sağdan gidin! Sağınızı hiç bırakmayın! dedi.

Gittiler, gittiler, iniş gittiler, yokuş gittiler, güneş gittiler, yağış gittiler, iki yaz bir kış gittiler, sonunda karşılarına çıkan bir dilenciye, o iyi yerin nerde olduğunu sordular. Dilenci onlara,

— Sağa döneceksiniz! Sağınızda bir yokuş... O yokuşu da çıkıp sağa kıvrılın! dedi.

Dilencinin anlattığı yoldan gittiler. Günlerce, haftalarca, aylarca gittiler. Önlerinde bir polis gördüler. Polise o iyi yerin nerde olduğunu sordular. Polis onlara,

— Sağdan gidin, sonra sağınıza bir alan gelir. Alanı geçin, sağdan iniş aşağı inin! dedi.

Denileni yaptılar. Nice inişler indiler, nice yokuşlar çıktılar, nice dağ - bayır tırmanıp, nice çöller aştılar. Sonunda, gördükleri bir çocuğa, o iyi yerin nerde olduğunu sordular. Çocuk onlara,

— Sağ köşeyi dönün, sağda bir ağaç göreceksiniz, ağacı sağınıza alıp yürüyün! dedi.

Çocuğun gösterdiği yoldan gittiler. Bir eskici görüp O'na o iyi yerin nerde olduğunu sordular. Eskici onlara,

— Sağa sapın, sağa dönün, sağdan gidin, önünüzde yol çatallaşır, siz gene sağdan gidin! dedi.

Öyle yaptılar. Sağdan gittiler, sağa saptılar, sağdan indiler, sağa çıktılar, sağa döndüler, sağdan yürüdüler. Sonunda duran bir özel arabada bir şişman adam gördüler. Ona o iyi yerin nerde olduğunu sordular. Arabadaki şişman adam onlara,

— Gelmişsiniz ya, işte şurası! dedi.

Sevindiler.

Çok yorulmuşlardı.

Sonunda «İşte şurası!» denilen yere varmış-

lardı, bir çıkmaza dalmışlardı. O çıkmazda kala-kalmışlardı.

Bir de baktılar, o iyi yeri aramak için yine ilk kalktıkları yere varmışlar.

Yeniden o iyi yeri aramaya başladılar, yola koyuldular.

Onlar, nasıl olsa o iyi yeri bulacaklar; çünkü onlar iyi insanlar ve durmadan arıyorlar.

1962 Şubat (Zübük)

Yayınlanış tarihlerine göre Aziz Nesin'in bugüne dek çıkmış kitapları şunlardır :

1945 — Parti Kurmak Parti Vurmak (Hikâye)
1948 — Aziznâme (Taşlamalar - 5. basım)
1949 — Monologlar (Çocuklar için - Oya Ateş takmaadıyla)
1953 — Geriye Kalan (Hikâyeler - 2. basım)
1955 — Mizah Hikâyeleri Antolojisi (İmzasız çıktı - 3 cilt)
İt Kuyruğu (Hikâyeler - 6. basım)
Kadın Olan Erkek (Roman - 2. basım)
Yedek Parça (Hikâyeler - 6. basım)
Düğümlü Mendil (Polisiye roman - Nur - Hayat takmaadıyla)
1956 — Fil Hamdi (Hikâyeler - 5. basım)
Damda Deli Var (Hikâyeler - 7. basım)
1957 — On Dakika (Şiir - Mehmet Nusret adıyla)
Koltuk (Hikâyeler - 6. basım)
Gol Kralı (Roman - 6. basım)
Kazan Töreni (Hikâyeler - 6. basım)
Toros Canavarı (Hikâyeler - 4. basım)
Deliler Boşandı (Hikâyeler - 6. basım)
Hangi Parti Kazanacak (Hikâyeler - 5. basım)
Ölmüş Eşek (Dizi Hikâye - 5. basım)
Bir Sürgünün Anıları (Anı - 5. basım)
Erkek Sabahat (Roman)
Mahallenin Kısmeti (Hikâyeler - 6. basım)
1958 — Bay Düdük (Hikâyeler - 4. basım)
Havadan Sudan (Hikâyeler - 4. basım)
Nâzik Alet (Hikâyeler - 4. basım)
Biraz Gelir misiniz (Oyun - 2. basım)
Memleketin Birinde (Masallar - 6. basım)
Gıdıgıdı (Hikâyeler - 5. basım)
Nutuk Makinesi (Fıkralar - 4. basım)
1959 — Kördöğüşü (Hikâyeler - 4. basım)

Az Gittik Uz Gittik (Fıkralar - 4. basım)
Aferin (Hikâyeler - 3. basım)
Mahmut ile Nigâr (Hikâyeler - 3. basım)
Saçkıran (Roman)
Bişey Yap Met (Oyun - 3. basım)
1960 — Ah Biz Eşekler (Hikâyeler - 5. basım)
Gözüne Gözlük (Hikâyeler - 4. basım)
Hoptrinam (Masallar - 6. basım)
1961 — Bir Koltuk Nasıl Devrilir (Hikâyeler - 3. basım)
Yüz Liraya Bir Deli (Hikâyeler - 3. basım)
Zübük (Roman - 8. basım)
1962 — Biz Adam Olmayız (Hikâyeler - 5. basım)
1964 — Namus Gazı (Hikâyeler - 5. basım)
1965 — Sosyalizm Geliyor Savulun (Hikâyeler - 4. basım)
Canavar (Oyun)
Rıfat Bey Neden Kaşınıyor (Hikâyeler - 4. basım)
İhtilâli Nasıl Yaptık (Hikâyeler - 5. basım)
1966 — Böyle Gelmiş Böyle Gitmez I. Yokuş (6. basım)
1967 — Şimdiki Çocuklar Hârika (Roman - 7. basım)
Poliste (Anılar - 3. basım)
1968 — Vatan Sağolsun (Hikâyeler - 6. basım)
Düdükçülerle Fırçacıların Savaşı (Oyun)
1969 — Üç Karagöz (Oyun)
1970 — Tut Elimden Rovni (Oyun)
Hadi Öldürsene (Oyun)
1971 — Merhaba (Fıkralar - 3. basım)
1972 — İnsanlar Uyanıyor (Hikâyeler - 6. basım)
Leylâ ile Mecnun (İnceleme)
1973 — Hayvan Deyip de Geçme (Çocuklar için - 2. basım)
Cumhuriyet Döneminde Türk Mizahı (İnceleme)
1974 — Tatlı Betüş (Roman - 4. basım)
1975 — Bu Yurdu Bize Verenler (Çocuklar için - 2. basım)
1976 — Borçlu Olduklarımız (Çocuklar için - 2. basım)
Surnâme (Roman - 2. basım)
Seyyahatnâme (Dizi Hikâye - 2. basım)
Pırtlatan Bal (Çocuk oyunu)
Böyle Gelmiş Böyle Gitmez II. Yokuşun Başı (Özyaşam - 2. basım)
1977 — Dünya Kazan, Ben Kepçe (Gezi Yazıları)

Nesin Vakfı'nda, kız ve oğlan kimsesiz çocuklar barınacak, korunacak, yetiştirilecek ve tıpkı parasal durumları iyi olan ana-babalı çocuklar gibi burada yaşayıp eğitileceklerdir. Nesin Vakfı, kimsesiz çocukların evi, yuvası olacaktır. Burada yaşayan çocuklar, devletin okullarında öğrenim göreceklerdir. Kimsesiz çocuklar, 2-3 yaşlarındayken Nesin Vakfı'na alınacaklar, öğrenimlerini tamamlayıp yaşamlarını kazanıncaya dek, 20-25 yıl Nesin Vakfı'nda kalacaklardır. Hangi durumda, hangi koşulda olursa olsun, anababaların öz çocuklarını bırakamadıkları gibi, Nesin Vakfı'nın çocukları da buradan çıkarılmayacak, atılmayacaklardır. Yetenekleri olmadığı için yüksek öğrenimi yapmayanlar, lise öğrenimlerinden sonra bir iş yada meslek alanında yetiştirilecektir. Lise öğrenimini de başaramayanlar, sanat yada meslek okullarına gönderilecektir. Buralarda da başarısız olanlar, hangi alanda yetenekleri varsa o alanda bir iş öğrenip yaşamlarını kazanacak düzeye dek yetiştirileceklerdir.

20 Lira